c1-14 (бее) I

Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 31 ЯНВАРЬ, 1980 ШУ. ● № 14 (6144). ● Мах 2 кепиг.

В. И. ЛЕНИН ВАЬ 110 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

19 апреле — коммунистически субботник

БЕРРИГАШ РАЬЗА А БОЛАШ

В. И. Ленин вась 110 шу дизара сийна 19 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник чакхдаккхара Москверча хьалхалаттача предприятий инициатива йийца а йийца дег тIира къовбалъеш хьалдаьцар Назрановски районан «40 лет Октября» яхача совхоза къахьегамхоша. Цу дийнахь дергдолча балхаштн планаш отталый ерригача производствени участкашка. Царга хьежжа совхоза контора, фермай, механически мастерске территорешка лостам беш кхы а ши субботник чакхдаккха лерхI 19 апрель тIаьхачалехьа. ХIаьта В. И. Ленин вась 110 шу дузача дийнахьа коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва юкъера лаьрхIача 480 саг.

Механизаторашка къахьегаргда кхашка бIаьсти юа культураш дIаюаш, дIадийнараштe цу хана де доагIа Iунал беш. КIеэигагIа виле а 25 тракториего цу дийнахьа болх бергба кхом бавча доагорах пайда а эцаш.

Совхоза контора, фермай, мастерски болхлоша къахьегаргда ковнаш цIендеш, помещенешка кIира тохаш, гаьнаш, эннаш дIадогIаш, и. дI. Цу дийнахьа дIайогIа лерхI кхарда 120 совгIа га.

Субботнике дакъа лоацаш 1400 сома маьха балхаш де лерхI совхоза коллективо. Из дерриге ахча иттлагIча пятилетка фонде дIадутдала соцам баьб боккхама берриге къахьегамхой раьза а болаш.

Х. МАГОМЕТОВ.

КХЫЧА ДЕНОШКАРЧУЛ ДИКАГIА

В. И. Ленин вась 110 шу дузача цIеа сийна укх шера 19 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дIадоладаь дика гIулакх чIоагIа къоабалдаь хьалльацад Грозненски ремонтно-механически завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча нахв. Ленински коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 525 саг. Царех 220 саг шоай балха моттигашка къаьстта чIоагIа хьинар айдевна къахьегаш хургва. Юкъера лаьрхIача цар лаьрхIад дийнахьара норма 120 процентал чухьнахьа кхоачаш ца е. Производстве къахьегаш воаца кхо бIаь совгIа саг хургва гаьнаш дIайогIаш, кIир тохаш, басараш хьокхаш, предприяте коа, гонахьарча моттигашка лостам беш.

Коммунистически субботник долча дийнахьа завода коллективо арахецаргья итт эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Из хул вокх деношкарчул дикка дукхагIа. 19 апреле шоаш дакккха эзар сом алапи иттлагIча пятилетка фонда юкъедахьа лаьрхIад предприяте болхлоша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Хьайбай продукташ — дукхагIа

ШУРА АЛСАМЪЯККХАРА НАЬКЪАШ

Школе деша ягIаш кестнаста ухар со ферме сай нана йолча. Доиркалла болх беш яр из цу хана. Доахан цIенде, доакъар дилла цунца новкъостал деш дега боккха тоам хулар сона. Иштта безабелар сона доаркай атта боаца къахьегам. БархI класс чакхьаьккхача ферме болх бе ера. Цамогаш хинна е кхыча бахьанагIа балха ца йоагIаш йисача доярка доахаига хьожаш къахьийгар хьалха. ХIаьта 1977 шера къаьстта леладе доахан делар сона. Дуккьал болх бе дIайолладуо сайна деррига ховш санна хетар. Цкъабанъда меттар гаьна хиннадар. Из дукха ха ялалехьа кхетадир. Доахана Iунал деш ду дерриге балхаш сайка ховш долчох ма хулла дикагIи кхоачашде гIерташ сай низ дIакхоачар деш къахьегаше а, со раьза йолаш шура яцар доахана. Цу хана нана болх беш яцар ферме. Къаьнача, дика опыт йолча, производстве хьалхалаттача доаркаша дечунга хьежа йолаелар. ХIаьта аз сай вахар доарка профессеца дувза лаьрхIалга кхетадича, сона дикача хьехамашца, эшача хана гIулакхаца новкъостал де болабелар ферма толашагIа бола доаркаш: Имурзаева Пазу, Данаева Марем, Сосламбекова Аба, кхыбараш.

— Цо-м лоадамболаш пайда лургбацар аьнна доахана Iунал деча хана кхоачаш ца деш цхьаккха гIулакх дита йиш яц, — аьлар сога цкъа Имурзаева Пазус.

Цо а кхычара лхкхача тайпара доахана хьожаш къахьега йолаелча дикка дукхагIа хилар йоаккха шура. ХIаьта со доаркалла болх беш йолча кхаь шерах цаI дIадахийтадац аз хIара кхоабача IаттагIара шура яккхара план кхоачаш ца еш. Цул совгIа, йоаккха шура хIара шера тIаккхеташ а я. Масала, лурчох кIарк кхоабача Iаттагара 2500 килограмм яьккха хиналле соахка план 2000 йолаш 2720 килограмм шура яьккхар.

Етт беттара доккха хьаькъал эшац. оал цхьаболчар. Цхьабакъда, хIара шера лупи йола шура тIаккхетийташ доахан леладара, царна Iунал дара сона хетачох, йоккха [redacted] ва.

Со болх беш йола дукха хаеце а, шура алсамъяккха йиш хулийта цхьаьца торонаш белгалъяьннай сона. Царех цаI — хьайбий кхабар. Дуккьал концентрированни доакъарца кхабарах дегIайоагIаргьлц хьайбаша лу продукци, нагахьа санна цар на боврамагIа барда, муж, жом, силос лушi ца хилча. Дерриге из доакъар хIара дийнахьа цхьан ханен рационага хьежжокан дилла деза доахана, дукхагIа шура луйтарна дукхагIа а кхоачийташ. Шоаш Iунал деча доахана доакъар диллад, аьнна бекка Iуша хоам бича кхоачам беш дукха доаркаш ба. Из ийса дац. Аз айса се юхе а йоацаш доакъар диллийтац сай доахана.

Геттара лоархIаме да доахан шоай хаппахьа цIен а деш кхы тайпа доагIа Iунал а деш леладар. Iилмо хьахьокх кхох, хоттах, демах цIендаьча доахана цIий дикагIа лелийта, дикагIа доакъар дуийта. Iан замалахьа кIезигагIа шеллуйта.

Продукци алсамъяккхара доккха новкъостал ду дукханга шоай ханнахьа саIийтаро. Мух-малх кхетийтара помещенешкара ара а даькка шин-кlаь сахьата леладе деза доахан. Малх а болаш екъа йолча дийнахьа дукхагIа лелийта мегаргда уж. Ара а даькха леладаьчул тIехьагIа мец а дале дикагIа дуъ доахана доакъар, хIаьта йнар дегIах дикагIа дIа а дйт.

Iан замалахьа дукхагIа цамогаш хул хьайбаш, къаьста а лостам боацача, цIен ца еча помещенешка Iаттараш. Из ха а ховш, хан-ханнахьа кIалхьарцар а хувцаш, цIена хилийта еза доахан латта моттигаш.

Пайда а ба эцаш йитача торонашка хьежача соахка кхы а дукхагIа шура яккха йиш йолаш а яр со. Цудухьа укх шера хIара кхоабача Iаттагара кхо эзар килограмм совгIа шура яккха даг а я. Цу хьокхамга кхача лаьрхIад са боккхагIа болча новкъосташа доаркаша Имурзаева Пазус а, Данаева Марема а, Кадырова Эмас а, Сосламбекова Абас а, Висиева Айбанита а.

Яццлургйоаца йоккха дегагIозале хилар сона соахка. Со дIайийцар Коммунистически парте члений кандидатала. Цу гIулакхо а деккарийла ю со тIехьа тIайоагIача хана ма хулла дикагIа болх бе.

ХIанз тха «Гойтинский» совхоза шурий комплексе вIашагIъеллай доаркай комсомольско - кагирхой звено. Цунна юкъейоагIа 11 доярка. Тха звенос леладергда механически деттара кийтду доахан. Геттара лоархIамен бехктохкамен дола из гIулакх кхоачашдар тхона — кагирхошта тIадиллад совхоза кулгалхоша. Тхоашта из тешам баларах тхо доккхий а ду.

ТIехьа тIайоагIача хана хIара кхоабача Iаттагара 3000—5000 килограмм шура яккха вай республика хьайбаш леладераш тIахьехаш кхайкарал дир укх деношка Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза толашагIа йолча дояркас. соахка республике массарел дукхагIа — хIара кхоабача Iаттагара 5100 килограмм совгIа шура яьккхача Ибрагимова Лядас. Цун патриотически болам хьал а лаьца тIехьа тIайоагIача хана ма хулла дукхагIа шура яккхар дукхьа тхоай низ дIакхоачар деш къахьегаргда аз а а са новкъостала а.

А. ИСАКОВА,
Урус - Мартановски района «Гойтинский» совхоза доярка.

Техника тоаяра терко е

Сихеи тешамеи

БIаьсти кхашка дергдола балхаш агротехнически дикагIйолча хана дIадоладари чакхдахари юрта боахама техника ший ханнахьа тоаярах, кийчъярах тийша долга кхета в деш. ерригa шоай торонаш оврцагIъяьха къахьегаш ба хIанз Урус-Мартановски района «Горец» совхоза механически мастерске болхлой, механизатораш.

Але хIама доацаш дика вIаштIехьдаьхад цар къахьегама хьалаш. Ерригача цехашка дIайхача хица йIоахъю батарейш латт. ТIерa полтош, телферейкаш Iо а лъха тIадувхаш дукхьал спецбарзкъаш мара доацаш паргIатта болх бу наха. Делкъа ха тIакхаьчача мастерске юхе йолча столове хIама юъ. Болх чакх а баьнна цIабахалехьа котельне йолча душа кIал лувча йиш йолаш ва хIаравар.

Дукха ба механически мастерске хьалхашка латтача декхарех толамца лоархIабеш, йоккха балха опыт йолаш бола нах. Масала, моторащ тоадеш вола 62 шу даьнна Кадыров Мовлди. Болх беча мотора татига ладийгIача кхоачам хул цун еха е тишъенна оатхал белгалъяккхара. Гурахьа, Iай, бIаьсти механически мастерске къахьег цо, хIаьта ялат чуэца деза ха хьатIаэттача комбайна тIа хов.

— Тха совхозера меттел, дукхача кхыча боахамашкара а нях ух из волча машиний а тракторий а мотораш тоадар декхаш. ХIаьта це хьатIалаьца моллагIа гIулакх толамца чакх а доаккх цо, — йоах Кадыров Мовлдех мехмастерске заведующе, совхоза керттерча инженера декхараш кхоачашдеш волча Асаев Султана.

Ший балха иштта говзанча ва пенсе воллаше а мастерске къахьега цIастапхьар коммунист Товсултанов Мовлди, токарь Ибрагимов Ваха, вулкалхьар Саасв Хасмохьмад, топливни аппаратура тоеш вола слесарь Яхьяев Тапа, сварщик Маашев Рамзан, вулканизатор Шамаев Махьмуд.

Балха дийнахьара норма юкъера лаьрхIата 150—160 процент кхоачашъю цар. Цудухьа лакха ди ийду алапеи а. Ветта шин бIаь сомал кIезигагIа доацаш ахча эц хIаранс.

Техника сихагIа тоаль иккхара доккха гIо ду рационализатораша. Масала, заводе льча станока новкъосталца сахьата ехо ши хьамча камери мара лотае карагIдацар хьалха Шамаев Махьмуда. Болх сихбе йиш хулийтаргйола торонаш лехаш ше керда станок хьайир цо. ХIахо цу станокаца сахьата еха йиъ хьамча камера лотае вIаштIехьдоал Махьмуда.

Мехмастерскера цхьа трактор араялац контролер-механик Алиев Божи керте латта комиссии из мел дика тоаьй ца хьожаш. ХIаьта хIанзалца тоаьйча ерригача тракторий лакха мах а беьб комиссе. Из хьахьокх антоша.

Цу дерригача гIулакхаша механически мастерске болхлой, механизаторий вIаштIехьдоалийт къахьегама овсарле лакха йолаш болх бе а техника сихеи тешамеи тоае а.

Масала, соахка йиъпагIча квартала план 17 йолаш 23 трактор тоайир цар. Иштта дика къахьег укх шера хьалхарча квартале а. ПланагIа тоае езача шийттанех пхиъ кийчон мутIаре дIаоттаьб, йиса ворхI а механически мастерске керттерча цехе тIатетIа тоаеш я.

«1980 шера бIаьстан кхашкарча балхашта кийчо яран уж чакхдахаран кхы тIа а де дезарий» хьанъекха КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам бувцаш техника тоаеш боахкача ньяха собрани хилар укх деношка. Цига мастерске болхлоша, механизатораша керда социалистически декхар тIайийцар. Цар доа делар, ялат чуэцаш йола комбайнаш йоацаш, совхоза ерригa юрта боахама техника хьалха лаьрхIа хинначул кхо ди хьалха — 20 февраль хьатIакхоачаш кийчон мутIаре дIаоттве. Дагалаьцар цар кхоачашдергхиларах теша йиш я. ХIана аьлча, тракторащ санна сихен дикен тоаю совхозе тIехьаювзаш йола инвентарь а. ХIаьта из тоачарна юкъе аьржача социалистически яхье хьалха Талгиев Ахьмада кулгалдеча бригада къахьегамхой ба. Сеялкех, нохарех, культиваторех, кхыярех 90 процент кийчон мутIаре дIаоттаьй цар. ХIаьта яьха балхацара безам собаккхара совхозе отталчча мероприятешка хьежжа техника сихагIен дикагIен тоаяр дукхьа аьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача бригадана 200 сом ахчан преми яла лаьрхIад.

Мукхьюаргйоацаш эшача машиндаьтта, басар хьекха ГОСТ-а боккьоаша дIа ма дехха лорбеш лоаттаю техника ерригача совхозе.

Тракторий вIашагIъяха а вIашагIйоха а механизатораштa новкъостал деш дукха котий мах бар мастерске со совхозе хиттача дийнахьа. Уж хиннабар механизатораш кийчбара совхозе вIашагIъехкача курсашка деша бегIа нах. Ткъаь итт саг ва курсашка дешаш. Дика вIаштIехьбаькхаб уж Iомабара болх. Йоккха балха опыт йолаш ба царна хьехиш бола нах. Уж ба техника вхерамален воккхагIа вола инженер Джанаралиев Сайд-Мохьмад, агроном-гидротехник Атабаев Адам, юрта боахама машиний механик Бахаев Шамсудин, Алаев Бовн, Асаев Султан.

ХIара шера вIашагIйохк совхозе курсаш. Дукха ба хIанз уж чакх а яьха боахаме къахьега механизатораш. Къаьстта белгалбаха боагIа кхалнах трактористнаш Таваева Езирен Эльбузукаева Лейлан. Цхьаболча маIача нахал дикагIа къахьег цар. Ди дIадахийтац цар балха нормаш дикка тIехкхоачаш ца еш. Геттара раьза ба совхоза кулгалхой Лейлас беча балха.

Иштта, бIаьстан балхаш шоай ханнахьа дIадоладари. В. И. Ленин вась 110 шу дузача денна дикача хьохамашца пакъабохари, укх шера хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдари дукха тIатеIIа кийчо еш ба «Горец» совхоза механизатораш.

М. ХАМАТХАНОВ.

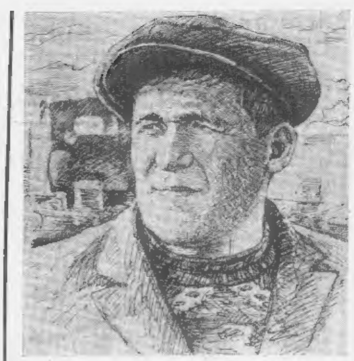

БОЛХ ВIАШТIЕХЬБАККХА ХОВШ

Чамаев Сум-Умара (сурта тIа) юрта боахаме къахьега иттaш шераш да. Балха водача хана цхьаккха професси йолаш вацар из. Цул тIехьагIа механизаторий курсашка деша ваха лаьрхIар цо. Уж толамца чакх а яьха, шера профиль йола механизатор хилар цох.

Хьинаре къахьегаш хинна механизатор дукха ха ялалехьа тракторни бригадана кулгалде хьожавир. Дукхача шерашна бригадир а волаш болх баьча Сум-Умара дика йовзар юртбоахама машинаш. Дукха ба цо наха эша профессй — юртбоахама машинаш — хьийха, ший балха йоккха опыт дIаенна вах.

Цо тIехьожам лоаттабеча технико моллагIча а юртбоахама балха тIа кийсъелча я ца соцаш болх бора. Чамаева кулгалдеча механизаторий коллективо дукхача шерашка социалистически яхье хьалхара моттигаш яккхай.

Сум-Умар новкъосташа сий а деш, моттигерча Совета депутаталла хийржав, хIаьта по а цIаккха цар тешам бовбаьбац. Шийга тийнна наказаш хьинаре кхоачаш а деш, дукха къахьийгад цо юртбоахама производстве дегIаккуларь.

Укхаза, ше къахьегача «Автуринский» совхозе, КПСС мугIарашка дIаийцив из. Коммунист хиларга хьежжа балхацара бехктохкам а айбеннаб цун, хIаьта из а вац балхах, халонех кхераш.

«Серженъ - Юртовский» яха комсий совхоз вIашагIъеллача гIоне коммунист С.-У. Чамаев № 1 йолча отделене управляющи ва. Ала деза, опыт йолча лаьтта леладархочо, юкъерча звенон кулгалхочо, коллектива болх дика вIаштIехьбаьккха хилар.

1980 шера керда деккараш тIаийцад № 1 йолча отделене болхлоша. План 24 центнер йолаш, хIара гектара тIара 28 центнер ялат чуэца, иштта гидуаргий, шекара свеклай лакха хьувкъам кхебе лаьрхIад цар.

Уж декхараш кхоачашдара дукха гIулакхаш даьд цар хIанзлехьа. Кхашка удобренеш тувс, юртбоахама машинашта ремонт ю.

— Ленина орден делаю Чамаев Сум-Умар болх вIаштIехьбаккха ховш саг ва, — аьлар парткома секретара Ш. Даудова. — Боахама партийни организаце беча балхаца хьинаре дакъа лоац цо. В. И. Ленин вась 110 шу дизара, РСФСР а Нохч-ГIалгIай АССР а Лаккхехьарча Советашка, хилкъа депутатий моттигерча Советашка хоржамаш дера накъадолхача укх бехктохкамеча хана ший коллективе политико-массови болх бу цо, балха дикал даих а еш, хьинаре къахьегара из овркагIъяьккхей.

Х. МУКАЕВ,
Авторз сурт.

Графикал хьалха

Урус - Мартановски районерча боахамашкара механизатораш укх деношка сихбеина юртбоахама техникана ремонт еш боахк. ХIаране шинийна хьалхашка декхар оттадаьд февраль бетта 23-гIа ди хьатIакхоачаш бIаьсти кхашка араяргйолча машинашта дикал лакха а йолаш ремонт я яккха. Из декхар кхоачашдеш хьабоагIа «Красноармейский» совхоза ремонтникаш. Уккала хIаране кхетаду, машина дикагIа тоаль хиларга хьежжа кхашкара балхаш а дикагIа чакхдувргдолга. Дикал лакха йолаш болх дIабахьара хадданза тIахьожам лоаттабеш я совхоза инженерно - технически персонал.

ХIанзлехьа совхоза механически мастерскеша тоаьй араяьккхай 13 трактор, 5 автомашина, 4 ялат чуэца комбайн, кхыйола тIехьтувса техника. 1979—1980 шерашка гуйрен - Iай замалахьа совхоза тоае езача ерригача техникех 80 процент гарта а тоаяьр. Дукха халонаш кийслу механизаторашта ремонта эшаш йола оатхалаш кора ца йоагIаш. Ха эехьа ца йоаяр дукхьа совхоза говзанчаша хьаде ьттув бар шоай низаца хьаду.

Иштта, ремонтни балхаш дика чакхдоах «Гехинский» совхоза № 3 йолча отделене а. Кхашкара балхаш дIадирзача гIоне кхы хьо а ца лушi, цер вIашагIъехкар ремонтни балхаш чакхдоахергдола механизаторий звенош. ГIулакх леттIа дIадоладарах боккха аьттув а баьлар цар. Ремонтникий звенон кулгалдеш ва балха йоккха опыт йола Муснеев Ахьмасолти. Декабрь бутт чакхбалалехьа тоаль яьлар ца бола ялатни а хьажкIаш а чуэца комбайнаш, свеклаш чуэца комбайнеш, культиваторащ.

С. МАДАГОВ.

Грозненски А. Шериповa цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода № 16 йолча установке эггара дикагIа лоархIаш я коммунист, воккхагIвола оператор Афанасьев Петр Петрович керте латта смене. ДIадахача шера цкъа санна дукккхаза а хьалхара моттигаш яьхар цо. Цун керттердар да смена болх дика вIаштIехьбаккхар технологически режим даим кийса лелаяр.

СУРТА ТIА: П. Афанасьев. **З. БАТЧАЕВА** сурт.

МАССАНЕ А ЦХЬА БАРТ БОЛАШ

Республике хулача хоржамашта хьалхарча собранешка РСФСР, НГIАССР Лаккхехьарча а моттигерча а Советий депутатала харжа оттабаьча шоай кандидаташа доахача къахьетама толамех, халкъа шоаех бенна тешам цар боаберг ца хиларах дувц харжархоша.

Республике дукхача наха ювцаш я «Красный молот» завода электросварщица, Ленински комсомола преме лауреат, иттлагIча пятилетка ударница **Умалатова** Сажа Зайндиновна. Цун къахьегама толамех, вахара навкъах дийцар цунца вIашагIкхийттача хана кандидата доверенни болча мостовой крана машиниста П. А. Масловас, завода энергетика М. А. Шабазова, № 8 йолча Краснополотовски хоржамий округерча харжархоша вахаьаш делар кандидата.

В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце гулбеннабар № 954 йолча РСФСР Лаккхехьарча Совета хоржамаш дара йолча Заводской хоржамий округера харжархой. Шоай кандидатаца «Промавтоматика» НПО опытни завода радиомонтажницана **Чакина** Лариса Ивановнайца вIашагIкхийттабар уж.

Ачхой-Мартановски районна культура ЦIагIа РСФСР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа оттаьча кандидатаца «Урожайный» совхоза бригадир йолча **Зугалова** Марил Ахмедовнайца вIашагIкхийттабар № 955 йолча Грозненски юрта округа харжархой.

Сунженски районни культура ЦIагIа гулбеннабар № 957 йолча Назрановски округера харжархой. РСФСР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттальча «Путь к коммунизму» яхача колхоза доаркаца **Априева** Махьмаза Рансаца хоржамашта хьалха вIашагIкхета баькхабар уж.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа оттаваьча шоай кандидатаца ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретараца **Эльмурзаева** Герсолта Хасановичаца вIашагIкхийтар № 70 йолча Алхан-Калински хоржамий округа харжархой.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаьча «Октябрьнефть» НГДУ № 2 йолча мехкдаьттеи газ йоаккхача районни инженерно-технически службa операторца Гапоенчик Елена Ильиничнайца вIашагIкхийтар № 33 йолча Витебски хоржамий округера харжархой.

№ 47 йолча Бутенковски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттальй «Союзавтоматстром» опытно-экспериментальни завода радиоаппаратура монтажница **Левина** Анастасия Васильевна. Цунца вIашагIкхийтта хилар цу округера харжархой.

Дукха нах гулбеннабар «Наурский» комсий совхоза культура ЦIагIа. № 117 йолча Алпатовски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьча КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретараца **Бузуртанов** Османа Махьмадаца вIашагIкхийттар уж.

№ 91 йолча Промышленна хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа оттаьча шоай кандидатаца завода гальваникаца **Гайрабиева** Марьят Умаровнайца Гудермесски мединструментий заводе вIашагIкхийтар цу округера харжархой. Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаьча МагIалбике дукхача хана денз йовзаш йолча «Советский» яхача комсий совхоза бригадирица **Картоева** Назира Фасимановаца хоржамашта хьалха вIашагIкхийтта хилар № 94 йолча Ачалукски хоржамий округера харжархой.

Дукха харжархой бар Ножай-Юртовски района Салсан яхача юрта клубе. Укхаза хоржамашта хьалха царех кхета веназар № 128 йолча Салсановски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваь КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIа секретарь **Магомадов** Леча Добачевич.

Шалински райсне дика йовзаш я «Кавказ» яхача оалхазарий фабрика оператор **Хадаева** Роза Магомедовна. Цунца хоржамашта хьалха вIашагIкхийтта хилар № 157 йолча Буденовски хоржамий округера харжархой.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаьча юрта боахам производственно-технически IалашдIара йолча Шалински кийъерча производственни объединене слесараца **Гучигова** Найяная Зукаевнайца хоржамашта хьалха вIашагIкхийтта хилар № 161 йолча Курчалоевски хоржамий округера харжархой.

Хоржамашта накъадолхаш

ХАРЖАРХОША БЕЗАМЕ ТӀАЭЦ ИЗ

Укх деношка харжархошта юкъе шерри тайп - тайпарен болх беш ва агитатор Моргоев Сафарбек Догаевич. Из къахьегаш ва Серноводски юртбоахама техникуме преподаватель волаш. Коммунист волча цунна партбюрос вӀаштта нйс шера тӀадулл ия лоархӀаме гӀулакх кхоачашделга, хӀьта цо из болх хьакъален хаьдда лостам болаши чакхбоаккхэш хиларах дувц агитпункта заведующе Ю. В. Камбулоеви техникума партийни бюро секретара А. В. Матвееви.

Из агитатор волча микроучастке вах 40 харжархо. Уж керттерча дакъе Ленина цӀерагӀча колхоза колхозхой, цӀен-ноаной, пенсионераш ба. Цар деча тайп-тайпарча хаттарашта жоп дала, уж ше деча къамаьла юкъеоза хоьш ва Сафарбек Догаевич.

ХӀьта дуккхача шерашка царца цхьана агитационно-массови болх беш хиларца царех хӀаране вахара хьалаш меттел цар оамалаш а яйзай агитатора. Бакъда, из ишта дале а хьалхе кенайоазон кадаеш, эша литература дийше мара царич духьала водац из. Цудухьа, даим ахар санна, цунга безаме хеташ ладувгӀ харжархоши, из варга сатувсаш хул, къаьстта а хӀана салоӀаш хиларца болх беш боаца къоаной.

ХӀанз депутаталла харжа белгалбаьхарашта регистраци еш хиларца хоржамашта еш йолча кийчон керда хаиюкъ хьатӀаттай — коммунистий парте боацарийн йохаргӀоицача блока кандидаташта тӀехьа шерра агитаци йоаржаелга. Цунца дувзаденна шоай округе гӀолла харжа оттабаьча кандидатий биографеш Ӏомаеш ва хоз. Моргоев. Цар балха а вахара а гӀулакхаш хаьдда дӀа а довзийтиш 24 февврале царна тӀехьа кхаж тасса беррига харжархой тӀачьехаргба цо.

И. ЧУНИХИН.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) агитатор С. Д. Моргоеви агитпункта заведующи Ю. В. Камбулоеви.

Э. ТОЛМАЧЕВА сурт.

Дерригне а уйла йича...

Политически балха центр

Грозне. Союзни цӀагӀа я «Чечингражданпроект» института, «Канэлектромонтаж» треста № 1 йолча болх беча нагирхой школа. № 3 йолча юкъерча школа партийни организацеша гӀулакх деш йола агитпункт. Из хоза кийчъяь, хӀанз Советашка хоржамаш де кийчлуча хана харжархошта мел эшараш: гойтара агитаци, хоржамий литература, керда газеташ, журналаш долаш я, чухьа паргӀата я. Хоржамий кампани йолча хана бе безача балха керттера дешаш чу а лоацаш оттаньча плана хӀара пункт шийн ханнахьа кхоачашъю укхаза.

Агитпункта тӀачӀоагӀаь 50 гаргга агитатор ва. Царца хан-ханнахьа инструктивни совещанеши семинараш ю. Политически балха лоархӀамегӀа дола дешаш юкъе а доаладеш оттаь агитатораша е эзача беседай тематика я.

ГӀулаихах дог а лазеш кхетамца вӀаштӀехьбоаккх агитпункта болх цун заведующе В. В. Колесниковас харжархошца бу болх тайп-тайпарча формаех бу. Укхаза кийчъяь къонача харжархой уголок, агитатораштта гӀоина йола В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетаь стенд я. Кхаьрача дийнахьа болх беш я дӀа-юха лела библиотека, харжархошта юридически, педагогически, медицински консультацеш тел.

Дика вӀаштӀехьдаькхад укхаза балхах кхеташ болча агитатораша агитпункта дежурство лелаелга я.

Наха юкъе бу кхетама болх

Агитпункта берригача балха юкъе керттера дар — наха юкъе бу политико-кхетама болх. Советски хоржамий системах, партеи правительствай лоархӀамеча решенеех наха дӀакхетабар, хьалхашка латта доккхий декхараш, депутаталла харжа оттабаь кандидаташ царна дӀабовзийтар — иштта да укхаза агитатораша а агитпункта ерригача активо а шоашта хьалханиа оттадаь керттера декхар.

Балхах кхеташ а гӀулакха шоаш бехктокхаме лоархӀаш а болх беш ба дуккхагӀбола агитатораш. КПСС XXV съезда, парте ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенешта пропаганда яра, социалистически демократе совленаш наха дӀайовзийтара дуккхагӀа теркам тӀабохийт цар. Агитатораша С. Солдатовас, М. Газарлна, кхычар нах бахача моттигашка еча беседашта юкъе керттера моттиг дӀалоац советски хоржамий системах, В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетальча беседаш.

Дуккхача агитатораша кхетама болх беча хана харжархошта новкъостал ду цар хьашташ, дехараш кхоачашдара. Иштта, агитпункте дежурни йолча хана агитатора С. Морозовайта Орджоникидзе цӀерагӀча проспектагӀа № 83 йолча цӀагӀа бахи нах летнкъаб цӀеношка дӀайха хий дац аьлга. Агитатор ше хьажа а хьежа, цу гӀуланха эша нах оарцагӀа а баьха тоайтай тела хиняа дӀайха хий уха турбаш.

Агитпункте тайп-тайпара мероприятеш чакхйоахача хьинаре дакъа лоац агитатораш.

Депутат венав харжархой болча

Агитпункте цу сайрийна дукха нах гулбеннабар. Харжархошта хьалхашка къажархошта маьл деш вар Грозненски городской Совета депутат «Чечингражданпроект» института директор А. И. Лилей. Харжархошта ховрашоай накаой хьакъехьа дийца ца Ӏеш городи республикен дегӀайоалаяра хьакъеха хьарча дешаех а дувца йиш йолаш шоай депутат волга. Цудухьа дукха хаттараш предложенеши кийчъяь баьхкабар уж агитпункте.

Къаьстта дика доашхаш сакъердаме, ладувгӀа дог доагӀаш дийцар Анатолий Ивановича республика столица тоаеш, хозъеш деча балхех, цун кхоаненах.

— Вайна бӀаргагуш тоалуш йоагӀа Грозный, хоза хӀанзарча ханара, къона город хулаш латт. — аьлар депутата. — Реконструкци яь йолаш латт В. И. Ленина цӀерагӀча улицагӀа. «Спутник» лхача тикана духхьал настта хьалдогӀаргда 16-эза вӀаштӀара даь наха чуе цӀеноши, техника цӀа — 1200 моттиг йола йоккха зал йолаш дола из шийн тайпара культура центр хургья. Хьалъергья йоккха универсальни тика.

Укх шера а цхьайтталагӀа пятилетке а керда 9—12-эза вӀаштӀара даь цӀеноши хьалдергда Первомайски. Жуковске цӀерагӀча улицашка, къаьнара Аэропорт йолча районе, кердача аэропорте бодача наькъа йисте гӀолла.

ГаргагӀча шерашка кварташ а енна дукха газ йолча зонашка Заводской районе, масала, Андреевски долинс, баха нах цигара дӀабаха вӀаштӀехьдаргда.

Депутата дийцар иштта городе хьалъеча культури учреждений хьакъехьа. Укх шера хьалдаь дарги микрорайонера 600 моттиг йола кинотеатр. В. И. Ленина цӀерагӀча улицагӀа хьалдехьаьрхӀад «Юность» яха кинотеатр, реконструкци ергъл Челюскинций цӀерагӀча кинотеатрена, 1000 моттиг йола керда кино - концертни зал шта хьал а еш. Иштта дийцар цо унахцӀено лорара учреждений материальни база чӀоагӀъяра хьакъехьа а. Республикански больнице хьалъергья терапевтически корпус. Старопромысловски районе — берий больница, 4-ча горбольнице — керда корпус.

Дукха балхаш де лерхӀ вай городах цӀенон тӀехдика общественни порядок йолен город яра. Цу хьакъехьа хьаалаца йоагӀаш дика предложенеш тайлар харжархоша.

Иштта шерра боаракабаь агитпункто беча балха юкъе цхьадола кхоачамбоацараш а да. ДӀахо шеръе йоагӀа агитатораша еча беседай тематика, цхьабола агитатораш хӀанз а шоай ерригча тоаронаш оарцагӀьяхьа болх беш бац харжархошта юкъе.

Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш дӀадахара теркам тӀабохийт агитпункта балха бехктокхаме йолча партийни организацеша, агитпункта ерригача активо.

М. ЮСУПОВ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

АГИТПУНКТЕ ЛАМПАШ ЙОАГ

Старопромысловски районерча Стари поселкерча КИМ-а цӀерагӀча клубе я РСФСР, НГӀАССР Лаккехьарча, моттигерча Советашка укх шера 24 февврале депутаташ хоржаш хоржамаш хургдола № 61 йола хоржамий участокий агитпункти. Октябрьски Революце орден лелаю «Старогрознефть» мехкдаьтта таан йоаккхача управлене капитальни лаьттан кӀели ремонташ еча цеха партбюро секретара Х. И. Магомадовей агитпункта заведующе И. Г. Шубиней хоза кийчъяьй хоржамаш дара участок. Цудухьа балхара мукъа болча хана дукха харжархой вӀашагӀкхет укхаза.

Агитатораша а дика вӀаштӀехьбаьккхаб шоай болх. ХӀанзле массехказа июшоашта тӀачӀоагӀдаьча агитаторкй Печинский Ивава, Недоскасов Алексей, Васильккин Ивана, Черненкая Нинай, Атабаев Ӏаьлий, Луконин Владимира, кхычар. Цар харжархошта дийцад КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлах, В. И. Ленин ваь 110 шу дизарца дувзаденна КПСС ЦК тӀанйцача соцамах, кхыдарех.

Массаза а сайрийна шоашой аргӀагӀа агитатораш хул агитпункте. Цар кӀоаргга чулоацам болаш жопаш тел харжархоша деча хаттарашта. Паччахьалкхенна доал дара вай мехка хулачи хоржамех, капиталистически мехкашка хоржамаш иштта ду дувц цар харжархошта.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

МЕХКДАЬТТА ДӀАОЗА ТРАНСПОРТ ЭШАР

Укх карарча шера 21 апреле вай баьтта ваь 110 шу дуз. Цу денна накъадолхаш вайна цӀаьнха а кхы цӀаьнха а дагаух цун цӀераца дувзаденна хиина сийлен гӀулакхаш.

Деникинцех Грозный Ӏоцӏенъяьчул тӀехьагӀа халкъа боахама даь зе дӀаданакхара тӀабийраар къахьегамхой. Юхаметтаоттае езаш яр мехкдаьтта промышленность, машинанаькъа транспорт. Партеи, цун ЦК-аси, Ленина шеи къаьстта чӀоагӀа йоахо йола мехкдаьтта промышленность юхаметтаоттаяра. Мехка чӀоагӀа эшаш дар грозненски мехкдаьтта, хӀьта из укхаза шортта долаш долга дика хоьш а дар. Бакъда, цу хана эггара халагӀа хиннар фу дар аьлча, из дар укхаза хьадоаккхаш дола мехкдаьтта дӀаоза транспорт тоъаш ца хилар. ДуккхагӀйола паровозаш, вагонаш, цистернаш йохаь ухар.

Мехкдаьтта дӀаозара гӀулакх халагӀа чакхдоаккхаш да кхыметтел из дуккхагӀа доаккхилга Ӏалашдетул, яхаш яздора цу хана Г. М. Кржижановске. Из белгалдоахар Терски Республика Халкъа Комиссарий Совете В. И. Ленина цӀерагӀа дахьийтача докладной записка тӀа а. Цу тӀа йоахар: «Мехкдаьттаца йӀаьхий а тӀом хьалехьа шера ши бӀаь миллион пунтага дӀаяхоачаш мехкдаьтта продукташ луш а хинна Грозненски промыслаш ягар бахьан долаш чӀоагӀа йохаьяй... Беслнера Грозне боагӀа машининкъ бохабарца экономически бувзам хьадаб. Пхе бетта Грозера мехкдаьтта хьанйде йиш йоацаш дисар, цудухьа хьаӀайнай укхаза итташ миллионаш пунташ тайп-тайпара мехкдаьтта продукташ. ХӀанз Грознера шиъя ахи поезд мара дӀайодац, хӀьта хало а ца еш чанхъялийта йиш йолаш яр шийтта йолча метте. Из иштта кийслу цистернаш ца хилар бахьан долаш. Цудухьа Терски Совнаркомо кхы хьем ца беш шийн кхоачашлакха даргдоаца гӀулакх лерхӀ цистернаш хьаелтах. Компетентни наха хетачох, уж Ӏалаьмате сиха хьае еза пхе эзарел кӀезигагӀа йоацаш».

Транспорт ца тоъарца дувзаденна 1920 шера 29 марта Машинанаькъий Халкъа Комиссариата хьалхашка мехкдаьтта дӀа-юха кхухьача поездий сухал дакхъе йиш яцте аьле хаттар оттаду В. И. Ленина.

Мехкдаьтта дӀаоара гӀулакх мел лоархӀаме хиннад хоргргда 1920 шера апрель бетта дена Къахьегамен Оборонай Совета хӀара заседане из доша уттадеш хиннилга белгалдаькхача.

Апрель — май беттащка Грозный станце лостам беш даьча балхаша йиш хилийтар май бетта дийнахьен буси мехкдаьтта 124 цистерна дӀаяхийта, июне — 200 цистерна, апрель бетта йохийташ хиннараш 71 мара ца хиннача. Цу шера бархӀ бетта Грознера дӀаоза мехкдаьтта 28 миллион кубага дӀакхаьчар.

1921 шу чакхдоалаш Ленина йийшар шийн цӀерагӀа Грознера дӀаяхийтача вагоний список, цу тӀа шийн кулгаца белгалонаш ю цо царех цхьараш ВЧК-ай Нижний Новгородерча радиолабораторенеи хьожае езаш хилара.

Бакъда, доагора кризис кӀезигъяра 1920 шера чанкдаьхача гӀулакхех кхоачам хилаизар. ХӀанз а халагӀчарех дар из.

Цунна тешал ду Кавтрударме председателя заместитела А. Г. Белобородова Ленина цӀерагӀа 1921 шера 3 январе Дона-тӀарча-Ростовера яхьийтача телеграммо а.

6 январе А. Н. Ильина цӀерагӀа яхьаьча мандата тӀа кулг язду В. И. Ленина. Грозне а яха цигара бензин дахьаш Московско-Казански машинанаькъа Сортировочная яхача станце я елача поездаца цхьана хилара уполномоченни вир цох. Доагора гӀулакх ира латташ хиларца дувзаденна 9, 11, 15 февврале, В. И. Ленина председателал а деш, Къахьегамен Оборонай Совето юха а дийцар Грозненски районера мехкдаьтта хьаозара гӀулакх. Иштта, Ленина предложени яларца Владикавказски машинанаькъа тӀа гӀолла мехкдаьтта продукташ дӀаозалга дикагӀа вӀаштӀехьдаккхара лаьрхӀа тройка вӀашагӀйолла оттадир. Цу заседане иштта дийцар машинанаькъахошта кхачех тӀадувза барзкъаш лоатталдарах дола доги.

Дукха ха яалосьа юха а Грознера мехкдаьтта мишта хьаоз хьожаш хилар В. И. Ленин. Цу дакъе деш долчоа ше духтӀаиникхар дехаш письмо дохьийт цо ВСНХ председатела цӀерагӀа. Цул совгӀа, из гӀулакх бокъонца таӀкара цига вохийт машинанаькъа наркома заместитель В. В. Фомин. Цхьа юкъ яьлча цо Ленинга телеграмма йохьийт. Цу тӀа цо язду Грознера дийнахьен буси 350 цистерна мехкдаьтта продукташ дӀаоза йиш хилара. ХӀьта из дара де эшараш белгалдоахаш хаьдда предложенеш а йоалаю цо.

1921 шера 19 апреле Халкъа Комиссарий Совете дийцар «Грознерча мехкдаьтта промышленностах» дола доши. Цига Грознера дукхагӀа мехкдаьтта хьаозара В. В. Фомина сиачча предложенешка хьажара комисси вӀашагӀъеллар. Цунна тӀадиллар цу хьакъехьа соцама проект кийч а яь хьачулулга. ТӀаккха цу дийнахье а, В. И. Ленина председателал а деш, из доша дийда дахьначул тӀехьагӀа машинанаькъашкара цистернаш юха а дӀа-юха екъилга хьадийхар эттача хьало. Цу даькъе эшаш йола проект кийчъелга Ленина тӀадиллар Г. М. Кржижановскена.

6 мае Къахьегамен Оборонан Совет хьожаш хилар Грознера мехкдаьтта хьаозаран цистернех дикагӀа пайда эцаран, йолча предложенешна, хӀьта цхи ди тӀехьагӀа В. И. Ленина кулг яздеш чӀоагӀбир Совето цу хьакъехьа оттабаь шерра соцам.

Цул тӀехьагӀа а дуккхаза Ленина хьалхъленца дуккхаза Къахьегамен Оборонай совете, Халкъа Комиссарий Совете дувцаш хиннад Грозненски мехкдаьтта даикхарцен из дӀа-юха озарцен дувзаденна гӀулакхаш.

Шоай балха а вахара а Ленин хадданза йоахо еш волга гуш болча грозненски мехкдаьттахоша, машинанаькъахоша, трударменцаша хьинари яйн совбоахаш хьехьегар.

Цу дерригне а дикка ассамдоаккхар мехкдаьтта хьалдоахилга, из мехка индустриальни центрашта лоаттаделга. Цистернаш хьалъюзилга дикагӀа вӀаштӀехьдаькхаро а аьттув боалийтар. Нагахьа санна 1920 шера укхазара дӀадахийтар 40 миллион пунт мехкдаьтта хиннадале, 1921 шера 69 миллион пунт дӀаззар. ДуккхагӀадола мехкдаьтта машинанаькъа транспортаца дӀаозар. Революци хилалехьа мехкдаьтта дикка даькъа форда тӀа гӀолла дӀа-юха кхухьар, хӀьта хӀанз цу тайпара кхухьаш долчун боарам 7—10 процентал тӀех хилацар.

Грозненски къахьегамхошнара цу машара деношка яьхача котелонаша дӀадехар граждански тӀема хана турпала гӀулакхаш гойтача хана санна хьинари деналн лаьгӀ ца долийташ къахьегийта. ТӀаккха ше веллалца йолча хана шоай гӀулакхашка баьча даим хьожаш волга гуш болча цар шоай хьинар юккъхадоахар.

Г. КРЕЩЕНКО,
Нохч-ГӀалгӀай исторе, социологе, филологе Ӏилма-тохкама института вокхагӀвола Ӏилман белхло.

ЦХЬАН ЦӀЕН ДЕЗАЛ САННА

«Красный молот» заводе дика толамаш даьхарех цаӀ я 12-ча механически цеха коммунист Гудушаури Германи керте латта комплексни бригада. Цо кийчъю бурув детта тайп-тайпара агрегаташ.

Цеха говр хахкала йола йоккха кхоалагӀа участок дӀалоацаш йолча тайп-тайпарча станокаш тӀа — карусельни, фрезерни, токарни, кхычар тӀа — болх беш ба бригада болхлой. Бригадерча дуккхача наха шин-кхаь станока тӀа болх бе хов. Дукха говзалаш йолаш хиларо бригадага йиш хулийт цаӀ тӀерачьлча шоллагӀвар дӀаоттаде. Из де йиш хилацар комплексни бригада вӀашагӀйоллалехьа.

Цул совгӀа, нагахьа санна бе болх боацаш висача масала, карусельщика, кхыбола болх бе тигацар. Цо баь кхыбола болх дӀа а язбацар. хӀана аьлча цун шийн хаьдда цхьа болх бар табель тӀа хьош хиннар. Цу гӀулакхо йиш хилийтацар, йоах Гудушауре, балха ханах массена а бизза пайда эца. Цу деношуйла яйтар тхога. Цу тӀа гӀолла дагадехар комплексни бригада вӀашагӀтоха.

ХӀанз цхьаина а тха болхлочо вӀац ер са болх бац. моллагӀа а шийга бе аьнна болх тӀагӀертта хьабу. ХӀана из? Цунча хов ше хьийга къа зехьа довргдоашилга, цох доагӀар дизза шийга дӀакхоачаргдолга.

Тха бригадо хьаьц шийна бетта йоагӀа план. Из кхоачашъяра массане а къахьег, хӀьта цох доагӀар бригадо бӀарчча хьаэц, хьалха санна хӀара саго ше а ца эцаш. Из дӀаденъ разрядага хьежжа болхлочо къахьегаш даьхача сахьаташта. Цу тайппара, хӀара саго шийна а ерригача бригадана а пайдане болх бу. Хьалха шийна улув болх беш воаллар бе болх боацаш висача, цун бала бацар вокх болхлочоа. хӀана аьлча вӀаши дувзаденна кӀама дацар цар. ХӀанз вӀаши хьожаш, цхьание дер массанега а шеволчо дер хӀаранега а кхоачаш къахьег бригадо.

Къахьегара юхаувзалуш хила йиш яц хӀанз бригадо. Из моттиг кийслора хьалха. Шийна могар деш хила веза бригада хӀара член.

Бригада иштта формо йиш хилийтар къахьегама дисциплина тоае. ХӀанз балха тӀехьабусараш, е вӀалла хьа ца боагӀаш цӀагӀа Ӏераш, балха ди чакхдалалехьа дӀаухараш, хӀьта делкъийта хӀама дуача хана дукха ха йоераш бац. ЦӀенденна дӀадаьннад балха хана корта бохабу малар мелга.

Цу тайпара дисциплина тоаларо йиш хилийтар къахьегама овсарле лакхъе, цунга хьежжа продукци дукхагӀа а дикагӀа а ярхеца, бригадо хулга дӀадаккха.

Ялхайтта агрегата йола оатхалаш кийчъе езаш йола бригада задани ах бутт а балалехьа кхоачашъяь яьннай. Планал совгӀа болх беш ба бригада членаш. ХӀьта шоаш кийчъеча агрегатий оатхалех 80 — 85 процент дикала Знак йолаш я цар.

Бригада вӀашагӀтохалехьа мйдеш хиннача цкъан ахазлен — шоза дукхагӀа алапи эц хӀанз хӀаране. Цо сонадир балхара нах дӀабуэлилга. Цунна тешал ду бригадера кхаь даькъах шин дакъа гаргга къона болхлой хиларо. Бригадерча къахьегама ветеранаша Ӏомабу уж, дӀайовзийт шоай йӀаьхий опыт, къахьегама безам тӀабохийт. Хьсхамчашв Бекишев Фарида, Спандарьян Владимира Ӏомабьча комсомольцаша Курочкин Володяс, Галтанов ШахӀида, Шалямов Сашас, Работа Володяс, Примерный Сашас кадрови болхлошта нийсса къахьег. ХӀьта бригадир ше а ва хьехамча, тхъо шу совгӀа ха я цо духхьал цу цхьан цехе болх бу. Цунна дика дова цехера дерригa балхаш. Дика къахьегарах «Знак Почета» яха орден ена ва Гудушаури Герман.

Бригадо айхха бувзам лоаттабу литейщикашцеи сборщикашцеи. Чоам болати лоаладеча цехера йоагӀа цо шаьрье, хьакха, тоае еза лоалаь оатхалаш. Нагахьа санна уж йоагӀача боарамагӀа ца хилча, уж дукха хьакха, шаьрье езаш хул. ТӀаккха ха дукха йоаю, металла кхом булац. Иштта моттиг кийсъелча бригадира литейщикашка дӀахойт айп долаш цар оатхалаш лоалаеш хилар. Из дош дувц комплексни бригада членашеи литейщикашеи цхьана, белгалдоаккх дӀахо гӀалат ца далийтара де дезар. Иштта гӀулакхаш леладу цар сборочни цеха болхлошца а. Цу тайпарча бувзамо яхь а цеха продукци дикагӀа хилийтара доккха гӀо ду.

Бригадо дӀадахача шера задани Сийлахь-боккхача Октябра 62 шу дуза ди тӀаккхоечаш чакхъяьнкхар. Цу хана дена цо болх бу пятилетка тӀеххьарча шера чотах.

ХӀанз цо шерра социалистически ахь йоаржаьй Сийлахь-вокха Ленин ваь 110 шу дизара доккхий толамаш даьха накъалра. Из ди тӀакхоачаш пятилетка задани кхоачашъе лерхӀ бригадо. ХӀьта цу бригадерча Шатун Юре, Бакушев Фарида, Спандарьян Владимира, бригадира ше болх бу къетӀайовгӀача пятилетка чотах.

Цхьан цӀен дезал санна, баха а бах, къа а хьег бригадерча тайп-тайпарча къамех болча наха, цудухьа толамаш а доах.

Ю. ЮСУПОВ.

ОМСК. Городера фо цӀена лоаттадара предприятешна хьаеш я зене газаш цӀенъяь йоагаергйола, тӀаккха уж производстве юха чуерзаергйола низ бола установкаш. Говзхьара фо цӀена лоаттадара тӀехьарча къонсаме дика хьоихая луш я синтетически каучука Омски завод. Заводской организацеи — Ӏалам лорадара Ерригроссийски общества члено — боккха практически болх бу. Предприяте вӀашагӀъеллай фо цӀена хилийтара тӀаьхожам лоаттабу 30 пост.

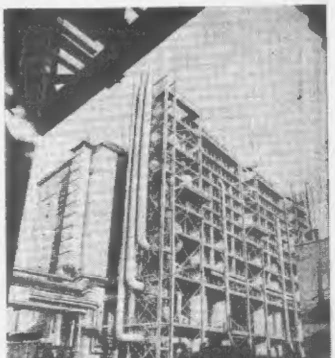

СУРТА ТӀА: газ цӀенъяра йола противоточни колоннаш.

А. ЧЕПУРКО сурт.
ТАСС фотохроника.

Саг шийн кхела дӀа ва

КЪАХЬЕГАМХОШТА — АТЕИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

ДӀахо йодача хана идеологически, политико-кхетами болх тоабарах болча КПСС ЦК соцамо дӀадеххача тайпара къахьегамхошта атеистически, интернациональни кхетам балара формаши методаши эргайоах районни атеизма совето. Цу балха юкъе доккха дакъа лоац идеологически балха болча парторганизацей секретарий заместителаша. Шийн болх дӀаболабаьб Сунженски халкъа университета Ӏилман атеизман факультето. Шера бергболча балха план оттаьй, хьахержаб пропагандисташ. Факультете Ӏилман атеизмах бола шоай кхетам лакхберба партийни организацей секретарий идеологически балха болча заместителаша, кхалнаьха советий, дын культах дола законодательство лорадара комиссеи председателаша.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета лоархӀамегӀара соцамаш, правственни кхетама, правови знаней, иштта духхьал атеизма чулоацамах дола дешаш Ӏомаделга юкъедихьад дешара плана. Лекцеш ешаргья, ладувгӀарашза семинарски занятеш, собеседованеш ергья, лаьрхӀа цу гӀулакха дола фильмаш хьекхаргда Ӏилман атеизма факультете.

Цул совгӀа, XX партсъезда, XIX партсъезда, Ленина цӀерагӀча колхозий, иштта кхыйолча коллективашка къахьегамхошта атеистически кхетам балара дешаш шийн заседане дувцилга плана тӀа белгалдаьккхар района атеизма совето.

Ӏилман атеизман факультете дувзаргда КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш вахаре кхочашьярах, дын культах дола законодательство кхоачашдарах дола дешаш. Иштта плана юкъедихьад цӀагӀарча лекторешта практически новкъостал дегга. Кхыдараш Уж мероприятеш чакхъяхара бола бехктокхам тӀабиллаб атеизмана йолча районни совета членашта.

Иштта марксистско-ленински дешара система занятешка а чӀоагӀа уйла тӀаьехийт атеистически интернациональни кхетам балара гӀулакха. Из болх беш ва районе 16 пропагандист-атеист. КПСС обкомера республикански курсаш яьха вола 50 специалиста атеист. интернациональни темаех лекцеш ешаш вола 11 лектор. 90 лектор-атеист. Цар массане а пропагандисташ, агитационно-массови балхаш ду совхозий, колхозий, промышленни предприятей коллективашка.

Боахаций культпалхой, партийни, советски, культучреждений, просвещении здравоохранении болхлой юкъе а увзаш выездной заседанеш ю атеизмана йолча районни совето. Цо новкъостал ду кхоачамбоацараш дикагӀа довза а дӀадаха а. Дикка хувдамаш хиннад цу балха. ДӀадахача шерашца кийсбича 1978 — 1979 шерашка дика юхебаьшаб дынах теша раш районе. ХӀанз хобаллаш чӀезигагӀа ба дын цӀейш дехараш.

ТӀагӀертта, хьалха санна шоай гӀулакхаш леладеш ду кагий групаш а худаш йохаш а кхыйола къайлагӀа секташ. Бакъдар аьлча, районе хӀанз а кийслуш-и да дынах тешараш къайлагӀа вӀашагӀбеттабалар, берашта крещени яр, кхыдараш санна дола за эша хӀамаш.

ДӀаяхача замах юхедисача дерригача нона хӀамашна сих ца луш, саббаре, беррига низ тӀабахийта къовсам лоаттабе беза идеологически болхлоша. БӀаьшерашка чуюжаш хьаена из мукх дӀааккха атта дац. Цхьан дийнахьа шера кхоачашдулургдолаш дац из декхар. Дукха хӀамаш вайна карагӀдаьннадале а.

ХӀара деннарча балха тӀа нагирхой дукхагӀа уйла е еза вай. Цу даькъе доккха дакъа лаца дезаш а цӀагӀара лекторен. Укхаза боккхача лоархӀаме да дечун боарам йовзар, беседашта темаш хьахоржа хар, ладувгӀарий культурни боарама, кхетама лоархӀам а беш. Иштта лоархӀам бе беза телевиденега, радиога, газеташка гӀолла бахача нахаца беча кхетама балха а.

Боккха лоархӀам болаш да царца еш йола беседа, ешаш йола кхыйола материал кӀоарга чулоацам а моттигера хаьдда масалаш а долаш хилар. Цу гӀулакха ше бокъолга кийчъенна хила веза лектор. Актуальни а общественно-политически вахарца бувзам болаш а хила еза ешаш йола лекци е беседа. ТӀаккха мара наькъа дешашка кхача вӀаштӀехьяргдац цун.

Т. ХАШАГУЛЬГОВА,
КПСС Сунженски райкома инструктор.

КХЫ А ДИКАГIА БОЛХ БЕРГБА

Наьсарен районерча «Экажевский» совхоза къахьегамхоша дIадахача шера юрта боахам дегIабоалабеча дикка толамаш даьхад. 112 процент кхоачашйир тха коллективо 1979 шера ялат чудара план, коартолаш чудара — 134, гидуаргаш — 117, шура яккхара — 124 процент. Цо торо хилийтар пачхьалкхенга юртбоахама продукце дерригa тайпаш дохкара план кхоачашъе. Дикка толамаш даьхад чуяьхача продукцега дIадодар кIезигдечеи боахамо деш дола зе лохдечеи. 1978 шерал нийсдича 1,5-зза лохденад совхоза продукция кхеярта дIадодар, хоалуш кIезигденад зе.

Совхоза экономика чIоагIъяра дешаш партийни а болхлой а собранешка дийцад оаха. Белгалдаьд хьдда дола де дезараш, производства эффективность лакхъяра наькъаш, къахьегамхочa материальни а моральни а поощрени яра гIулакхаш.

Хоаш долчча тайпара, коартолаш леланра лостам болаш я тха совхоз. Цудухьа керттера терхам тIаболийт тха партийни организаце, дирекце, специалисташа коартолашта де дезача гIулакхашта. Тхоай хур ду оаха из культура рентабельни хилийтара.

Эггара хьалха коартолаш лелаерий къахьегам кIаштIехьбаккха а производственни участкашка порядок оттае а лаьрхIар оаха. Коартолаш лелаеча звеношта керте оттабир эггара йоккхагIагIа опыт йола механизатораш, хилава яргIоацача техникаца Iалаш а бах. Иштта лаьрхIар оаха цу культура лакха хьувкъамаш чукхуьйча тхоай совхозо яхь лелаеча Къилбаседа-ХIирий АССР Пригородни районерча Ленина цIерагIча колхоза опыт Iомае. Коартолаш дIадовлгеи уж тIайолча кхаьшта гIулакх делгеи цар санна леладу оаха. Договор даьд лоамашкеи лоамашта йоаи лаьтта леладара йолча Къилбаседа-Кавказски Iилма-тохама институтаца. Iилмахошкара дийхар тха хьалашка коартолаш кхеяра даьнъера рекомендацеш оттаелга. Цу дерригнех а дика беркат даьлар: 1978 шерацa а цул хьалхарча шерашца а нийсдича коартолий хьувкъам юкъера лаьрхIача цкъан ахаззеи лакхбелар совхозе. Укхаза ала мегаргда, 1979 шу тIаккхаччалца йолча хана «Экажевский» совхоз Наьсарен районе а республике а эггара чIоагIагIа тIехьаюсарех цаI хиннa яле. 1979 шера платий культурай хьувкъам цкъан ахаззеи лакхбари дерригача кхыча хьокхамашта планаш а социалистически декхараш а тIехкхоачашдари бахьан долаш тха совхоз республике хьалхалаттарашта юкъеяккхай вьнне.

КПСС ЦК 1979 шера ноябрь бетта хиннача Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева ше къамаьл деш йийца положенеш выводаш ларде а лувцаш, совхоза къахьегамхоша лаьрхIад итталагIча пятилетка пхелагIа шу къахьетаме нердача толамешца белгалданкха а 1980 шера 9047 тонн ялат, 7000 тонн коартолаш, 450 тонн гидуаргаш кхее а. ДукхагIа доанкхаргда укх шера дулх, шура.

Шерра яьржай В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетаь социалистически яхь. ИттлагIча пятилетка дийлагIча шера механизатораш дика лоархIабйр 1979 шера йиьлагIча квартале а укх шера январе а юртбоахама техникана ремонт яра планах.

Социалистически яхье коллективо дахьа толамаш юртбоахама продукция кхееча юкъарчал доацаш дакъа лоацача тха дикача болхлоша, механизатораша, специалисташа шоай низ да кхобеш къахьегарах хьаденна хIама да. ДIадахача шера дукхагIа хиннаб совхозе производстве хьалхалаттараши новаторашi. Дерригача дикача гIулакхий инициатор ва республике цIи хеза вола коартолаш лелаер КПСС член Евлоев ШаIиппа Хьажбикар. Цо деш дешшадар 1979 шера юкъера лаьрхIача хIара гектара тIера 155 центнер коартолаш чуя, планагIа лаьрхIа хиннар 110 центнер мара ца хиннача. хIаьта шо тIаннйца декхар тIехкхоачаш а дир. 50 гектарах хIаране тIера 200 центнер чу а еха.

Кхыча коартолаш леладераша а дьыхар дожкий толамаш. Иштта, Аушев Юсап керте латтача звенона 196 центнер яьлар гектара тIара. КПСС члена Шанхоев Яхьяс кулгалдеча звенона — 186 центнер. Кациев Iадихав керте латтачо — 184 центнер. Хидриев Къурейша кулгалдечо — 174 центнер. Дикка тIехкхоачашйир шоай задане кхыча звеньяша а.

Дика къахьийгар совхоза тха хьажкIаш леладераша а. 200 гектарах хIаране тIера 31,3 центнер чуера. масала, КПСС член Гайтов Татархан керте латтача звенос, цкъа 25 центнер хиннача.

1980 шера йола планаши тIанйца социалистически декхараш кхоачашделга Iалашдара дукха балхаш ду совхозе. 1979 шера тIанйца хинна социалистически декхараш кхоачашдара итогаш йийцар коллективо, укх шера дола декхараш тIанйцар. 1980 шера бIаьсти культураш дIаловргйолча кхашка удобренеш ехи, еш латт тракторашти кхыча техникана ремонт. Механизаторий отрядах дIавхетаргба совхозе Iомабеш бола мотархой.

Эсала къахьийгадац тха хьойбаш леладераша а. ДIадахача шера тIехкхоачашйир шоай планоши задане, пачхьалкхенна планагIа яла езаш хиннар 250 тонн мара йоацача 337 тонн шура дIа а луш. Дика бир болх доахан деттача Мутиева Натишта, планагIа яккха езаш хиннар 1800 килограмм мара йоацача хIара Iаттагара 3089 килограмм шура а йоаккхаш. Иштта дика къахьийгар хIара кхоабача Iаттагара 3166 килограмм шура яьккхача Содоева Забобана а.

Коллективна къахьегама къинар айдара гIо ху моральни поощрене формаеш кхетамца пайда эцаро. Совхоза партийни организаце балха юкъеккуял тайп-тайпара средстваш. Из я карара кара тела ЦIе байрахх, сийлен грамоташ, барнал оалаш тела приказаш, кхыдараш.

ТIеххьарча шерашка шерлуш боагIа коммунистически къахьегама тIехьара болам. 1978 — 1979 шерашка 39 хьалха латтача болхлочо ехвай коммунистически къахьегама ударник яха цIи, коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхара къовсам лоаттабу А.-К. Бенов керте латтача № 1 йолча тракторно-кхаш лелаеча бригадо. Евлоев Хьусена кулгалдеча МТФ бригадо.

ХIанз дензз шу даьлча итогаш еръя вай итталагIча пятилетка пхелагIча шера планаши декхараши кхоачашдара. Карара шу чIоагIа лоархIаме да тха партийни организацена, хIана аьлча дукха да тха укх шера де дезараш. Укх шера тхона карагIдаргдолчох тийша да боахамо итталагIа пятилетка кхоачашъяр. Амма тхо бIубенна да оахош тIалам боаккхарг хиларах, хIана аьлча моллагIа задане кхоачашъе низ кхоачаргболаш я «Экажевский» совхоза коллектив.

М. ГАЗДИЕВ,
партбюро секретарь.

ОЛОЗОП ДЕХЬАРА

Афганистана Демократически Республика нерда кулгалхойи цар оттаь шерра, боккъонца революционни йола программех йиаза хьаллоацаш хилар хьахьокхаш я Афганистана правительства мехка тайп-тайпарча племенай старейшинашеи баьчашеи яхьийта послани.

ХIанз апрельски революце нердача этапе республике хьадаьд мехкарча халкъий цхьоаIойн хьотадалара чIоагIдара, къаман экономика сиха а толаме а дегIайоалаяра, къахьегамхой вахара боарам лаккбара оашаш дола деррига хьалаш, аьлар пуштунски племенай къаьнагIбарех волча цхьан баьччо Гафар Хана афгански журналисташка (сурта тIа юкъевагIар).

Г. НАДЕЖДИНА сурт.
ТАСС спецкор.

МОСКВА. Электрокерамика Ерригсоюзни Iилма тохкамен проектно-технологически институте тохкамаш дир бахьан долиш хьалий электростанцешта лаьрхIа керда электроизоляцкопии конструкцеши наделаши. Кийч а ль производствана юкъойоалалий электрооборудованега электроэнерги дIателачи кхо болчек контрольнии кабелаша йола герметични изоляторашi, управлене системашта лаьрхIа йола изоляторашi.

Институте хьаю халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка, дукхагIча дийъе электротехнически энергетически промышленноста эшаш йола нердачи конструкце изоляторашi. Кийчъеш я электротехнически фарфорахи тайп-тайпарча керамически материалахи хьаеча изоляторий технологи.

Института дукхача балхашта СССР ВДНХ медалаш енний.

СУРТА ТIА: института высоковольтни изоляторий отдела электромеханикаш А. И. Струкови Н. С. Меркулови рентгеновски установка выпрямительни устройствана режим еш ба.

А. МОРКОВКИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

БАРТ БОЛАШ КЪАХЬЕГ

МаьркIажийна боад къон далуш латтар Шалински районa «Южный» совхоза доаркаш ведраш нара а лаьца кIай халаташ а дийхе божа бетта боагIаш. Цу хенна царна духьалкхийтар доахан мел дика цIендаь. божа Iуша хьашка мел дукха силос йиллай а хьежа доахан латтача помещене чура аравоала ферма бригадир Хатусв Гилани.

— Баркал шоана. Ала хIама доацаш дикa цIендаьд оаш доахан, — хьаьстар доаркаш Гилане. — Вешта цхьа дехар а да са шуга: цимогаш а хинна балха араяла йиш йоацаш йисача Каметай группера доахан деттар.

— Цар сатот ма де Iа, — сихъенна йист хилар Каметай йоI Билкъис. — Наьна группа аз ледара ютаргьяц.

— Хьайна ма кой хьона, Билкъис, — къамаьл шийгахьа дераадир йоккха балха говзал йолча Гачаева Арубикас. — цхьаннена хала хургда хьай а наьна а группера доахан детта. Вай фу дергда аьлча, хIара доаркас шишшакхокхка етт беттаргба Каметай группера. ТIаккха сихагIа а аттагIа а довргда вай из болх баь.

Арубикас аьнначоа раьза хилар беррига доаркаш.

Доахан детташ массазарчул дукхагIа ха йоаьяле а, беррига доаркаш новкъоста шоаш гIо дарах дега боккха тоам хинна бар.

Цу гIулакхо хьахьокх ферма коллективе барт-цхьоагIо хилар, беррига къахьегамхой массе хана шоайла дикача хьехамца а гIулакхаца а новкъостал де кийча хилар.

Дикa хьехамчаш санна боаз цу коллектива доаркаш Октябрьски Революце, «Знак Почета» орденаш леласа йола Исраилова Камета. Гичаева Арубика. ХIара шера дикa хьокхамаш гойт царех хIаране, нмаьрша дIайовлийт къонагIа бараштa шоай говзал, хьех шура алсамъяккха торо хулийта новкъаш. Балха говзал караерзаe цар шинне новкъостал даь доаркаш — Идрисова Жарадат, Татхаджиева Зулай, Исраилова Мийзан, кхыбараш — хьонхамашка хьежжача кхычарел тIехьа ца бусаш къахьегаш хьабоагIа хIанз.

Фермана гаьна доацаш совхозо даьча цIеношка бах цу ферма хьайбаш леладераш. Цудухьа болх чанхбаьлча а цхьана хул уж. Цу гIулакхо а чIоагIбу коллектива барт.

Симментальски фух 186 етт ба ферме лелабеш. Тоаденна, дукха шура луш да доахан.

Пятилетка дIадахача диьлагIча шера планагIа «пачхьалкхенга 330 тонн шура йохка езаш бар ферма къахьегамхой. Цхьабакъда, цар социалистически декхар тIаийцар 400 тонн йохка. Денна дош кхоачаш а дир. Керда шу хьатIаккхоачаш пачхьалкхенга елкар 415 тонн шура. Цунах дукхагIьар кхьоалагIча сортах а яр. Иштта тIехкхоачашйир дулх дохкара план а.

Доаркашта юкъе эггара дукхагIа шура К. Исраиловас яьккхар — хIара кхоабача Iаттагара 3800 килограмм. Дика лоархIабир шоай декхарех доаркаш: Самигулина Альфина, Гачаева Арубика, Татхаджиева Зулай, Идрисова Жарадат.

Балха овсарле яхы лок ца йолийташ къахьегаш хьайоагIа цу ферма коллектив укх шера а.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

Специалиста хьехамаш

ХЬАЖКIИЙ ЛАКХА ХЬУВКЪАМ КХЕБАРА

1980 шера Нохч-ГIалгIайче нердача технологе ялата лаьрхIа 10 эзар гектарая кIеахтагIа йоацаш хьажкIаш дIаюргья.

Мишта кхоачашдергда хьалхашка латта декхар? Цу деша хетаь яр Кишиневе хинна хьажкIаш леладечар Еррисоюзни семинар. Цига дийцар керда технологи практически балха юкъе мишта йоаллергьа, хьажкIий лакха хьувкъамаш кхедара рекомендацеш елар.

ИйсалагIча пятилетке чуэцаш хиннача хьажкIашта юкъера лаьрхIача вай мехка чекхдаьннача 4 шера хIара гектара тIа 4,3 центнер Iотiа а кхийтта. 32,3 центнер хиннай. ХIаьта вай республикерча боахамашка IотIакхийттер 3,8 центнер мара яц, цхьан гектара тIера чубахьа хьувкъам 23,2 центнер я.

1976—79 шерашка Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановске районашнарча боахамашка хьажкIий хьувкъам белггала алсамбьякха бале, Шалински районерча боахамашка IотIакхийтта ханра хIама дац. ХIаьта республикерча цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи хьалха хинначул а кIезигагIа кхею хьажкIаш. Пятилетка планоши задане кхоачашъяра цIенхашта тIехьаюсаш я Малгобекски, Сунженски, Шалински, Назрановски, кхыйола районаш.

Фу бахьан да хьажкIаш чуэцара боарам лохбалара? Эггара хьалха — ялата дIайийнача хьажкIаш кIеахтагIа. Из доагIа Сунженски, Малгобекски, Шалински, кхыча районашкарча боахамашта. Масала, Сунженски районерча боахамашка ялата лаьрхIа дIайийнача хьажкIех чекхдаьннача пятилетка диьшера доакъара чуийцай 9514 гектар.

Цхьаьнха бахьан а да ялата дIайийна хьажкIаш вай республике тIа тIа дукхагIа ца хилара. Из — хий дехкача лаьттаех биза пайда ца эцилга. Вайнига ялат дIадуча хий дехкача лаьттах пхелагIа дакъа мара хьакхоастадац хьажкIаш дIас. Из бахьан долаш 1979 шера ялата хьажкIаш чуэцара план вай республике 63 процент мара кхоачашъяьяц.

Ялата хьажкIаш дукхагIа кхее безам бале, уж дIаюв майдаш шерье еза. ЛаьрхIача хьахьокх, вай республике хьажкIаш дIае мегаргйолаш 35—40 эзар гектарага кхоачаш лаьтташ долга, царца 15 эзар гектар хий декхараш а долаш. КIеахтагIа дIае еза лоха хьувкъам телаш йола культураш.

Бакъда, ялата дIайийна хьажкIаш дукхагIа чуэцара керттера дар да хьалхара опыт, керда индустриальни технологи балха юкъе а кхувлаш, ма хулла хьувкъам айбелга.

Дукха масалаш кхувла йиш я республике хинна а ца Iеш, цхьан районе, кхыметтел цхьан боахаме а бебе хьувкъам кхебеш. Хьаэцаргья вай «Джалка» яха совхоз. Укхаза 1100 гектар долча кхай тIара хIара гектара тIара 18 центнер фуалъьха хьажкIаш чуийцай, хIаьта цу совхозе болх беча Социалистически Къахьегама Турпала Саидов Баудини кулгалдеча мехотрядо 320 гектарах хIаране тIара — 47 центнер.

Цхьаьнха а цхьа масал доаладергда вай. Грозненски районе Ленина цIерагIча колхозе 765 гектар долча лаьттах хIара гектара тIара тиъо-тиъо центнер фуалъьха хьажкIаш чуийцай. ХIаьта Шахтамиров Нурди кулгалдеча цу боахамерча мехотрядо 250 гектар долча кхай хIара гектара тIа 71 центнер фуалъьха хьажкIаш кхеяй.

ХIаний укхаза селла йоккхий балхалонаш?

Хьувкъам лоха хул техниках, удобренех, химически средствах биза пайда ца эцача, агроприемаш тоа а еш, дукхагIа хьувкъам лургбола гибридаш дIа ца ювча. Цу мах болча культура лакха хьувкъам кхебара боахамий кулгалхоша, специалисташа хIинзалца шоай хинна отношени хийце а хийпа, болх тоабе беза, нердача технологех биза пайда эца беза.

ХьажкIаш кхеяра йоача нердача индустриальни технологе керттера чуловцам ба цу культура хьувкъам чIоагIа айбелга, звенорча е мехотрядерча хIара члена къахьегама дисциплина цIоплашта тоаелга. Укхаза деррига а цаI шоллагIчунца дувзадена, къоастаде йиш йоацаш да. Хала да укхаза цхьа харцахьа даьр хургболча хьувкъама зе а ца деш, юхатоаде. ХIара операци, къаьсттa а химически обработкаца ювзаенна яр, ала хIама доацаш, цIена е еза. Из дика кхетадеш хила беза беррига механизатораш. Цу гIулакха хIаране деша деза, шоай говзал хаддаза лакхъе еза, моллагIа агрегат лелае хоаш хила веза.

Молдаве опыто хьахьокх, нердa индустриальни технологи юкъейоалаяра дукхьал хьажкIаш кхеергйола механизированни отрядаш боахаме кIашагIйоххa езилга, хьажкIаш дIаюш дола лаьтташ ма хулла шерде дезилга. Цо кIаштIехьдоаких балха лакха овсатье йолча нердача техникех биза пайда эцилга.

Iилмахошей специалисташеи могаста индустриальни технологе нертера доакъош мала гIа да? ХьажкIаш дIае еза хьалхагIа ва бола ялаташ, хьажкIаш, коартолаш, шекара свеклаш, кхыйола культураш дIайийна хиннача дика аьха а тоадаь а долча лаьтта. ЧIоагIа лоархIам болаш я лаьттан хьалхара обработка. Из чакхьяккха еза ма хулла оасар дIадоаккхаш, гIунал Iоаеш.

Цу тайпара обработка еча хана теркалду хьалха дIайийна хинна культура. Кхай тIа оасар далара боарам 7—8 сантиметр кIоаргал а долаш лаьтта цаьца даккха ра дика пайда лу ЛДГ-10, ЛДГ-15 яхача лущильникашa е БД-10, БДТ-7 яхача мaкхаша.

Хьалха хьажкIаш е генараш дIадийна хиннача кхай тIа юхедиса гIадамаш а овлаш а дохидара дискаш е БДТ-7 яха деза макхаш а даьха, аха деза лаьтта. Кхадикна цIен ца дича оасар тIа ца далийта тоссача эрадикан яхача гербицидо а хайра новкъостал дац.

Оахам а хила деза 27—30 сантиметрал кIеахтагIа доацаш кIоаргал долаш. Лаьтта оахача хана хьалха дIайийна хинначa культурага хьежжа кхо е компосташ тувс. ХьажкIаш дIайийнача кхай тIа цхьан гектара тIа тоссача удобреней нормаш: азот — 60—90 килограмм, фосфор — 60—90 килограмм, калий — 45—60 килограмм. ХIара аоне лаьттан хьовналга хьежжа пайсъе еза уж нормаш. Хиш декхача кхашка хIара гектара тIа 60—70 центнер хьувкъам кхебара тувсача удобреней нормаш укх тайпара я: азот — 100—140 килограмм, фосфор 60—80 килограмм, калий — эшарга хьежжа.

Минеральни удобренеша дикагIа пайда лу гурахьа лаьтта оахача хана уж тайсача. Нагахьа санна гурахьа удобренеш тайса ца хилча, уж бIаьсти гербицидашца цхьана тоеса еза.

БIаьсте ю обработка оахамца тIоадал социергIоаш а кха оасарах цIендергдолаш а чила еза. Цу гIулакха дика да лаьтта яIоахделча эзбь шаьръеш волокуша тоххайяча.

Кердача индустриальни технологех хьажкIаш хьалкхееча пайда эц эффективность лакха йолча, сихха яшача эрадикан, слесгезаприм-10 яхача гербицидех, цул совгIа, 2,4-Д яхача группах йолчарех.

Шиъ ханнахьа а йоагIача бесса а гербицидаш тайсача кхай тIа оасар хьатIа ца доалийташ юхатох.

Эрадикан тиокарбоматий группах хьаль эзлакашта дуьхьала гербицид я. Эмульсе хьисапе арахец из. Хьаьстача гоа а ца еш, ма хулла сихагIа дIатоха еза, хIана аьлча из сихха урагIа йодаш я. Цхьан гектара тIа 7 литр эрадикан 300 литр хи чу йоца а йий тосс. Геттара дукха оасар даьнача кхай тIа 7 литр эрадиканах 1,5 килограмм атразин тасса мегаргья. Нагахьа санна хьажкIаш дIаюча хана тессача эрадикана оасар цIендаь дIадаьнка дене, хьажкIаш хьатIаьйначул тIехьагIа тасса мегаргья слесгезаприм е 2,4-Д группах йола гербицидаш.

Кхай тIа хьажкIаш листа а йийлха а йоацаш климатически хьалашка, лаьттанга хьежжа дIае еза. Лоамы юхе телача моттигашка 5—6 сантиметр, шаьрача кхашка 6—8 сантиметр кIоаргал долаш дIае еза уж.

ХьажкIаш дIаюв пневматически аппараташ латтача сеялкашца. Масала, СУПН-8 яхача сеялко ше хьажкIаш дIаювишехьа удобренеш а тувс. ХьажкIаш йоагIача бесса дIаера пийсдаь хила деза дискаш а.

ХIара гибрид кхачарга хьежжа, 7—8 дийнахьа чуийца йикха еза. Хьувхьам чуэц «Херсонец-78» е «Херсонец-200» яхача комбайнашца. ХьажкIаш фуалйоахаш чуэц ППК-4 яха приставка оттаьча «Нива» яхача комбайнаца.

Пачхаьалкхено донкха материально-технически новкъостал ду юрта боахамашта. Цунах биза пайда а эцаш, нердача индустриальни технологех хьажкIий лакха хьувкъам кхебелга хIара боахама декхар да.

ЯЛХАРОЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства керттера агроном.

ИРАКСКИ КАЛЕЙДОСКОП

ВЕЛОСИПЕДАЦА МОСКВЕ

Багдада улицашка дукха ха йоацаш из велосипедист бIарга мел вайнар ше-шегIа юхахьожар. Iаржадаллалца малхо доагадаьча кулгашеи юхьои, хьекхабаьча наьяъа делабеча тIормиго, дукха бIаргалайнача велосипедо дувцар наькъахочун дукха подалаш кхестве йиналга. Иштта да а да из, индийца Джой Монделa 53-гIа мохи бар Ирак цо дуьнен гонахьа гIолла чакхйоакхача одиссе. Калькутта кхача ше ваьча городера араваьнна, эзараш километраш никъ баьб цо. Къонача наькъахочун, дIахо йода маршрут Къилбаседа Африке гIолла чаьхъяргьл. Цул тIехьагIа Европе хьачу а ваьна, укхазара Олимпийски ловзараш дIадолалуш Москве кхача безам ба цун. Джой Монделъ ше лаьрхIар кхоачашде дага ва. Энтузиазми хьинари деха ца дезаш шортта долаш ва из, хIаьта керттера дар, цо дувцачох, велосипед а цхьа цуна цIамхха хьовзам ца хинната да.

* * *

130 ШУ ДАЬЛЧА А БУКВАРАЦА

Хьадийлла книжка бе а доаллаш, пальмана кIал Iохайна вагIача хIай мохи йолча воккхача саго сурт иракски газеташ тIа гIолла чакхдаьлар. 130 шу даьнна Д. Хамади букварь дешаш вагIача тIаккхьчав фотокорреспондент. ХIана Ираке йоазув ца ховлга дIадоакккаш йола кампани шеръенай. Эзараш бола нах лиибеза курсашна, кружокашка ух. Царел тIехьа ца вица лаьрхIа ва Д. Хамади а. Шиъ вийий къонгий новкъосталца цIагIа Iомаду цо йоазув.

* * *

ТОЛСТОЙ КУРДСКИ МЕТТАЛА

Ираме курдски меттала хьалка арадаьннад Л. Н. Толстой «Берий дувцараш» яха сборник.

Цу тIа да «Пиля», «ЖIалки ломи», «Персик» кхыдола сийлахь воккхача йоазонхочун дувцараш. Сборник безаца тIанйцад иракски общественностo, цо из лоархI мехка культурни вахаре хинна лоархIаме событи санна.

* * *

ХРАМ ХИННА А ЦА IЕШ, ШКОЛА А Я

Ирака къаьна город Вавилон хьоавкача хана дукха ха йоацаш археологашта корадьял «Навy шахари» яхача храмах юкедисар. Цу тайпара йолча гIишлонех йоха ца йохаш дякагIа йисадарех лерхIаш а из. Пхьи ахм метр лакхал долча оена чухьа ритуальни помещенеш хинна Iийна яц. Археологашта хетачох, храме иштта школа а хиннай. Цунна тешал ду тоннара эзараш табличкаш а чудолаш укхаза гучаьына библиотеко а, царех дукхагIа араш клинописаца язъяь дешарь тексташ а.

Ю. ЗИНИН,
АПН соб. корр.
Багдад.

Вай доттагIий гIулакхаш

ВОРХI МИЛЬ ГIА А БОАХАШ ХЬАЛХАШКАХЬА

ОЛЬГИН. ТIеххьарча хана Кубай малхбузехьарча цу провинце цIи хист-хаста кепайоазов тIа хоалу. Халкъе Iаьдал латтача шерашка мехка хинна доккхий социально-экономически культурни хувцамаш, лиза фонусе санна, деррига а хьахьокхандаь журналистий терхам тIаувз цу провинце.

...Итт сахьета комфортабельни йолча автобусо довзоа дехьарча журналистий группа хьайоалайир Гаванера город Ольгине — из цIи делаеча провинце административни центре. Кхийтта шу хьалха бIаргаейнаяр сона из. ХIанз йовзанзар. Ширача замах юхедиса кхаш чухйирца цIенолгаш дагIвча, тахан хьалъэттад мел эшар чудола дукхаза вIашшIара даь цIенош, хьалъяй тикаш, школаш, больницаш. Хьахиннай хоза хIанзара университетски центр, хьайиллай стадион. ХIинарча городской ансамбла лард а хинна дIаэттай Советски Союза новкъосталца хьалъяь а оборудовани оттаь а йола В. И. Ленина цIерагIа госпиталь. Цунна гаьна йоацаш улл мах баха нерда район, цо а, сийлахь-воккхача баьчча цIи лелаю. Города йисте девсса даьвача лаьтташ тIа хьалъяьй промышленни предприятеш.

Ши-шегIа дагаух революци йалалехьа хинна Ольгинах йола дапнеш: цу хана городе йоккха йоаца, ах кустарни мастерскеш, кхачаи промышленноста зIамига предприятеш, дахчаи эйраш дола сандалеш арахецаш хинна нога гIирс бу цхьа фабрика мара яцар. Провинце эггара хьаьнагIа дола лаьтташ «Юнайтед фрут» яхача американски компана кара дар. Доезол дехьарча наьха кара дар машиннаьяъаш, энерго а хин а Iалаяо елга, шекара тростника плантацеш. ВIашагIкхийттача Штатий консорциумаша тIахьожам лоаттабора Никаре никели Фелтоне марганеци доаккхача. Цу тайпара, дегIаахара потенциальни торонаш йолаш яр, бакъда, кубинцаш шоай лаьттен пайданеча оахкалейн дей бацар.

Провинци дегIаахa йохаелар 1959 шера кубински революце котало яьккхарца, экономика массе оагIорахьара дегIайоалаяре тIаберзабьнякъ лаьцача хана. Дуккьал аграрни хинна Ольгин провинци промышленность тIехйолаш, масса долча даьхье дегIа а еча дIаэттар.

Укх пятилетке (1976—1980 шш.) Ольгине хьалъяь яьнна е хьалъяь йоалаш итташ промышленни объекташ а. Тоъам ба царех цхьаярий цIераш яьхача. Октябрьски революце 60 шу дизара цIерагIа йола шекара эрз хьокха комбайнаш арахеца комбинат болх бе йолаеннай. Юртбоахама оборудовани арахецаш йола комбинат хьалъяь йоалаш латт. Болх бе йолаеннай аьшкабетонни турбаш арахецаш йола комбинат, цо хIара шера арахецаргья тайп-тайпарча моттигашка дIаухийтаргйола 168 эзар метр гаргга турбаш. Хьалъяь яьнай шера 30 миллион керамически Iоаккъа арахеца низ бола завод а.

ХIаьта а Ольгина боахаме керттера даньа а долаш юс шекара промышленность, болх бе котаргдолча ваьхах диьлагIа даньа дIалоац цо. Провинце лаьтташ тIа хьалхтебаьча шекара эрз чакхбоаккх 16 шекара заводо. Соахьарчул 150 эзар тонна дукхагIа шекар арахийцад провинце укх шера.

Промышленни производствага а цигача болх беча болхлошка а дилача шоллагIа моттиг дIалоац горнорудни промышленностo. Дуккьалта диллача дерригача дуьнен тIа кхоалагIа моттиг дIа а лоацаш, геттара дукха латеритови рудаш доажа моттигаш я Моа-Никаро. Никельаьшкаца, магнеца, кобальтаца вIашагIъийна руда лаьтташ тIагIоллачa тIайх доалл.

Пайдане оахкалаш йоахкача моттигашка американски компанеша Никаре хьалъяй никелеви комбинат, Моа а хьалъе йолаьй предприяти. 1959 шера революци котъьнкачул тIехьагIа американски технически персонал яьда мехкара дIайодаш, кубински революцена ма хулла дукхагIа ое де тIерташ, дукха машинаши оборудовани йохаьй. Цара моттар уж предприятеш кубинцашта юхаметтаоттаюлургьяц.

1960 шера горнорудни промышленносте национализаци а яь, предприятеш юхаметтаоттае а царна реконструкци е а тоа ца еш план оттайир. Доккха финансови гIо а хIаьта иштта специалисташца новкъостал а дир Кубайна Советски Союзо. 1972 шера оттаьча кубино-советски соглашенега хьежжа Советски Союзо новкъостал ду Кубайна къаьначa объекташта модернизаци е а керда яраш хьалъе а. СССР-а технически новкъостал а деш, Пунта-Горде (Моана гаьна йоацаш) хьалъеш латт кхоалагIа комбинат, хIаьта йиьлагIа яр мехкашa — СЭВ членаша — Болгаре, Венгре, ГДР, Польша, СССР, Чехословаке масса оагIорахьара новкъостал а деш «Лас Камариокас» яхача моттиге хьалъеш латт. Масса йола предприятеш беррригача шоай низаца болх бе йолаелча Куба хургья дуьнен тIа дукхагIа никель арахецачарех цаI. ХIанз ПаргIатон ГIайре шера 36 эзар тонн гаргга никели кобальти долаш я. 1990 шу хьатIакхоачаш уж металлаш шера 100 эзар тоннага кхоачаш арахецаргда.

Цунца цхьана инфраструктура тоаяра балхаш даь е деш а да Ольгин яхача провинце. Шеръеш а кIоаргъеш а латт Моара порт. Кердача причало торо елар 1978 шера Ленинград-Моа яха массазара форда нерда линн хьеелла. Цу тIа гIолла хьаухийт хьалъеш латтача комбинаташта оборудовани. Моа яхача хина тIий тиллад, дегIаух автомобильни наькъий сеть, наха чубаха дукха гIишлош хьалъеш латт. Из деррига а район дегIаахара йолча цхьан планагIа комплекс а йолаш хьаду.

...Деррига а 20 шу няшар хьалха эггара тIехьайиса хинна Куба район республика эггара йоккхагIча кхаь индустриальни центра юкъе а яха дIаоттара. Даггара уйла йича а, хьачулаця хала да селла лоацача хана мел дукха болх баьб укхаза. Ишкаш-скороходаш хьатIа а йийха, ворхI миль гIа а боаккхаш, дегIаахара хьалхашкахьа дIахьийдда йодаш санна дегIаухаш латт провинци. Кубинцаша шоаш яххача бесса, из деррига а де карагIдаргдацар Советски Союзои социализма кхыча мехкашеи новкъостал даь децаре.

В. ЩЕРБАКОВ,
ТАСС корреспондент.
Гавана.

«Са кIаьнк»

ТЕАТРЕ — ПРЕМЬЕРА

Сага геттара чIоагIа тоам беча хIамаех цаI да шоаш хьалаьца гIулакх ма доаггIа дика чакхдаккха, цунна шоашка долаш мер дар дIателла гIерта вах бовзар. ХIаьта къаьстта доккха дикахетар хул цу нахах юкъарча уйло кхотаяь коллектив вла йиш хилча.

Из уйла дагайох Советски Союза Турпала Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театра гIалгIай труппо оттаьча кердача спектаклага хьежача. Керда шу хьахинача хьалхарча деношка цу къонача коллективо грознекцашта бовзийтар ший аьхы цхьаьиха а керла болх — Н. Островске цIерагIча Ерригсоюзни литературни конкурса дипломант волча Чахкиев СаIида «Са кIаьнк» яхача пьесах режиссера Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артиста, Ленински комсомола республикански преме лауреата Цицкиев Мухьмада оттаь комеди. Ала деза, йоазонхочо дукха а беркате а драматурге къахьегилга. Иштта, цун пьесаш уттаю Грознерча а Орджоникидзе, Махачкала, Алма-Ата городашкарча а театраша. ДIададахача шера «Светофори, Трезор яха жIалии, кхьбарапи» яха цо бораштa язъяь пьеса юкъьенхар Алма-Атарча теннний театра репертуаре. Нохч-ГIалгIай тенний театро оттаяь «Тамашийна кий» яха цун пьеса Москве шоаза кепатехай, мехка теннний театрашта оттае мога а эш.

Иштта юххьанца денз, шено йоццаш, айхха творчески бувзамаш тоссаденнад С. Чахкиева хьалхарча гIалгIай профессиональни театральни коллективаца. ХIана аьлча «Са кIаьнк» яха пьеса цхьа шу сонгIа мара йоацача укх юкъа цо оттаю цун шоллагIа пьеса я.

Театра кердача балхецара безам сонбоихарех да цо оттае хорма пьеса вай заманхоех хилар. ТIаккха дукхача хана денз зеденнача хIамнех ма дий ший заманхой вахар хьакъонхер художественни творчестве эггара халагIдолча декхарех долга. ХIаьта наха шоашта гоникхьора вахар, шоай дагардараш, шоаш уйла еш йола дешаш литература, искусства гIеттадарга сатувсаш хилар теркалдича, дика хет театро а драматурго а цу лоархIамеча темана шоай теркам тIабахийтар.

Сенах дувц цу спектакло? ДукхагIча даьккъе кагирхоех дувцаш а кагирхошта язъяь а я спектакль оттаяь пьеса. Цо дувцаш дола дукхагIдола хIамаш хул вайнахьа юртарча цхьан колхоса шурий-товарни ферме. Юххьанца денз вайна дика довз укхаза доаллар: ферме къахьегаш болча къонача мехкарашта - дояркашта царна хулгалдеча ферма заведующенен юкъе къовсам чIоагIлуш боагIа. Мехкарий раьза бац дерригa а балха дешаш тесса а дита, воккха веца а хьаним вехх со, яха уйла а йолаш, шийна ма лов дIалела гIертача заведующена.

Къона доярхаш вай заман нах ба. Шоаш вай вахара хьисапо луш мел долча дикадарех кхайна, дийша, юкъара культура йолаш нах хиларга хьежжа, царна творчески къахьега, социалистически лахь йоаржае, ферме Iилман ларда тIа доахаина Iувал делга, цига балха мехаинзаци елга, кхидола эшаш дола хIамаш чаккдахар лоп. Цхьабикъда, пар мел яхар ккоачашде эттача-м сатийначa вахарга ший даха дог доацилга а хоаш, мехкараша яхачов духьала ва ферма заведующи Жамбот. Укхаза ала доагIа, цун роль йоккхача говзалца спектакла режиссер волча Цицкиев Мухьмада ловзаелга. Хирцахьа хургдац безам кIеоига тIабодаш йолча пьеса цу персонажа сурт-сибат хьакхоллар, шено йоацаш, актера бокха творчески толам ба аьлча. Цун турпалаи ферме къахьестача мехкарашген юкъе оттеш болча къовсамо белгалъю пьеса цхьа сюжетни линия.

Цунах дIакхетеш а, хIаьта ший чулоацамга дикалача цунах эргаш хеталойн а, из йIаькегIен врагIен еш я пьеса шоллагIа сюжетни лини. Из белгалъю Фуртанбикан (артист Р. Беков) цун нана йолча Ванатенен (артистка А. Кодзоева) юкъе латтача ший тайпара болча къовсамо. Ванати атта яьха саг яц. Къона йолча хана денз ший цаI мара воацача воIа Фуртанбике жералла яьгIай из. Тахан ше хала хьал а кцеваь дIаоттаваьча дийнахьа ший воIа, ший хьаькъалагIа, ма хулла дикадар де гIерт из. Укхаза вай цIаьхха а вIашагIкхет адамашта юкъерча хIамаех дезагIа долча наьна безам лхачуина. Цхьабанъда, цхьаккха хIама гуш боацача цхьаболча цу тайпарча безамо мел дукхаяь наьха вахар хIаландаьд ца ховр малав? Иштачарех я Ванате боарам боацаш чIоагIа ший вкIий ю йоакхо я. Цо ший воIа лехаш бар хьаьналча къахьегамца, цIенача дог-уйланца юкъара хIама долаш цинъбац. Цунна лов кхьбарии, дегIа хулача халонах хьоцар а дувлаш, юкъара бервт хьакхоллаш боахкача юкъа ший Фуртанбик, аттача балха дIашйе а венна, алапел совнагIа кIези-дукха хIамилг а тIайоагIаш дIаделар.

Накас шийна кийчдеш дола цу тайпара «дика вахар» дезаш вац Фуртанбик. Хетаргахьа. Ванате цу хабарашa коарзагIвовхаш, ший льнача ханага диллача, тоьал дукха балхаш хийпа эIамита сиг вн из. Дале а, вайна вовзача хана шийна езаш йола йоI Зара (артистка Л. Эсмуроиева) къахьегаш йолча ферме скотникалла балха оттa пIенхаштта лаьрхIа ва на. ХIамилг якиха а ца отташ, массане а саина цIена, хьиннала нъахьега. Цудухьа Жамботен Ванатен ший балха хьакъехьа ль баIад, цар леладер геттара бет а довхаш, йохаю Фуртанбика.

Гуш ма хиллара, пьеса тIа дувцараш вахаре аттагIчарех дола дешаш да ала йиш йоацараш да. ХIаьта пьеса комеде жанре язъяь я. Кхетаде хала дац цу тайпара лоархIам бола дешаш, цу жанра законаш тIара а ца воалаш, къоастаде атта доацилга. Цудухьа дика хет бегаш а сатера а юкъе а йолаш спектакло вахара хьисапах, наха юкъерча гIуланхех уйла яйташ хилар, тIехьа мел дисар, вайца тарлургдоацар дIахъестадеш хилар. Цхьаза драматург а, хIаьта цунна тIехьа театр а, хьаща бальхараш чIоагIагIа белийта гIерташ боарамал тIех боалаш саина хете а, спектакль кийчъеча даньа лаьцараш шоай керттерча декхарех лоархIабенилга белгалдакиха бокъо лу вай лакхе аьнначо.

ТIеххьарча хана режиссер саина тIа-тIа дикагIа ювзаш латт вайна опыт йола актер М. Цицкиев. Теркам лаьгI ца луш вай спектаклага хьежаргдолаш, из динамичнн а къаьст-къаьста доагъош вIаши дика дувзаш а оттае мегаьд цунна. Теркам тIаозаш, дика товш кийчъяьй спектакль художника Л. Коляденкос. Иштта спектакла дикагIйола белгало я цунна юкъе дукха музыка, иллеш хилар. Музыка а иллеш а лаьрххIа театрана яздаьд композитора, Ленински комсомола республикански преме лауреата А. Шахбулатова.

Къаьстта вла доагIа спектакле ловзаш болча къонача актерех. Къилбаседа - ХIири АССР халкъа артист, РСФСР Паччахьалкхен преме лауреат М. Хадзиев (корреспондент Керам). М. Цицкиев саина болча говзалчашта улув сихагIа говзалах кхувш боагIа къонабараш. ТIах аьнна, роль хала хиларах шоаш цунах лоархIадургболаш болга хьахьонх керттерча турпалей ролаш ловзачa Л. Эсмуранева, Р. Бокова, утетчина Лабзана роль ловзачa Х. Булгучева. Спене тIа хьанхашта, шоай турпалий сурт-сибат хьакхоллара эшаш дар хьалахе ховш ба А. Кодзоева (Ванати), М. Евлоева (Мадин), С. Гайсанов (Iаббас), Н. Эналиева (Марем), Р. Солтаманова (Мариэтта), З. Албогачиева (Iайшет), Белгалбаккха боагIа М. Плиева (Дидиио), Б. Вахидов (Руслан).

Шу сонгIа хи мара яц гIалгIай труппо ший болх дIаболабаь. Цу лоацачa юкъа хала да творчески коллектива шаьрача наькъа тIа ала. ХIана аьлча юхьиг массаза а хала хул. Цхьабакъда, вай юкъацача къоначa коллективо хIанззе а хьахьенхид ше вIашагIтехараш искусство езаш а цунна мутIахьа бола а нах болга. Цудухьа цунгара тIа-тIа дукхагIа тоамаш воашта дувргхиларга доглаха йиш я вай.

С. МУТАЛИЕВ.

СУРТА ТIА: спектакла тIера сцена. Зара (Л. Эсмураева), Iаббас (С. Гайсанов).

Н. ПЛИЕВА сурт.

КЪОНА ТIЕХЬЕ КХЕЕШ

Ший Даьхе, ший халкъ дукха дезаш, цун хьалхаш лораде массаза а кийча болаш хIара хьалхкуни йоагIа тIехье кхеелга — керттера цхьа декхар а долаш хьадоагIа. Цунна бувзабенна ба ДОСААФ дукхагIа бола болх а.

Цу балха тайп-тайпарча формаех цаI я эснаре баха ха хьатIакхьача а хьатIакхоачаш латташ а болча кагирхоица Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIема доагIъошхой, къахьегама а парте а ветеранаш вIашагIбеталуга. Из гIулакх шерра даьржад Наьсарен районa школашка, профтехобразованен специальни дешарен заведенешка, халкъа боахама эша специалисташ кийчбеча тайп - тайпарча курсашка, хIаьта иштта кагирхоша болх беча органазацешка.

ДIадаьннача шера цу тайпара вIашагIкхетараш хиннад массехказза № 14 йолча профтехучилище, Назранерча юкъерча кхаь школе, совхозе - техникуме, юртацкарча юкъерча школашка, Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе, трикотажни фабрике, кхыча моттигашка.

Сакъердаме, кагирхоша дукха дикадар хьаэцаш чакхдаьлар, масала, № 14 йолча профтехучилище соахка хиннa вIашагIкхетар. Училище дешархой болча баьхкабар Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIема хала дивизе политотдела начальник хинна, Грозненски мехкдаьтта института хьехархо В. И. Фильнин, цу института денан В. А. Кочтев — тIема ханара айнаце полковник, тIемен къахьегамен Наьсарерча музея директор, Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIема ветеран Т. Х. Мальсагов, кхыбараш.

Дукха дар тIема ветеранийн кагирхошта дувца хIамаш, доалале масалаш.

Дог ца тохалуш ладугIалац Экажкъонгий - Юртара тIем тIа вахача эIамигача сагах, нийсагIа аьтча кIаьнках, Арсаноев Алсбика Махьмадах, йоазонхочо И. А. Шахова «Казахстанцаш — Брестски крепость лоральраш» яхача книжка тIа яздеча мутIарашка. Цу бирсача деношка Махьмадаца цхьана хиннача новкъоста, хIанз город Алма-Ате ваххал болча нов. Сониvова дешаех яхьаь из эпизод дагахьа хин Мальсагов Тухана. Кхьметтея дIа-юха да хьоэш ладувI тIеща ветерана дувцачунга зале баглача дешархоша — кхоанарча призывникаша.

...«Башня тIа свастика а йоаллаш, йоккха танк тIа йоагIар тха казармашта. Лаьтта дегIаьла Iо а вина. аракьена даьнача цун Iургашта хьежаеш, тоа сташ доа дора Арсаноев Махьмада. Бакъда, танкашта хIама дацар. ХIаьта тхонек царнен юкъера юкъ хIаре секунде лоацлуш йоагIар...

ТIаккха танкана дукъала кхоссавелар Арсаноев. Ве йоаллар вIашагIйийзача гранатий гурмат. Пулемет хьера танка чуре, шоалагIа, кхоллагIа, Бакъда. Махьмад яхофа тIа ца нийслуча оагIорахьа вар, цун керта лаккхе гIолла шокарч а етташ дIаухар уж.

Бронированни машина тIахьийдар майрача кIанта. Ер юстарa а ваьяна тIехьашкахьа ийккхар. Доа долдир тамко. ТIаккха Арсаноев цунна кIал ийккхар. Нхераме яр минута. Ше латтача, цхьан гусеница тIа го боакххаш юестар танк. ХIаьта а Махьмад цунна тIехьашкахьа гIолла арвальлар.

Башни юха а хьовзаь, духхьал танкана хьалкашка, шоно из вера дог доахаш, йоккха топ ялийтар гитлеровцашна. Махьмад човхавир, лаьтта тIакхьаьрцар цунна: хIаьта а девалах вохинзар. ЦаI шоллагIчоа тIехьа гранатий гурматаш тохар цо. Бронированни машинах бикъа кIур болабелар...

Новкъосташа тIера каска хьаьвнкхача, цун кIайбенна корта бIаргабайра царна».

Сатийва я зала чу. ДIахо дувц тIема ветерана.

— ЦIаверзанзар Махьмад ший даь коа. Фашистий топо кийнав майра кIант.

...Каст-каста хул цу тайпара вIашагIкхетараш районе, Дукха ха йоацаш, 18-ча январе а хилар иштта цаI. ТIемен къахьегамен музее. В. И. Ленин вь 110 шу дизара хетадаьча цу вIашагIкхетаре шоай автобусаца баьхкабар профтехучилищера. Экажкъонгий - Юртарча юкъерча школера лакхерча классий дешархой. Дунен къахьегамхой баьчц бера хавах, цун революционни гIулакха хьалхарча юхьитах ла цадийцар царна музея болхлоша.

Кагирхошца вIашагIкхийттар ЭIамигача Лаьттан тIа хиначa тIема доагIъошхо, ЦIеча Седкъа орденех «За боевые заслуги» яхача медалех кавалер Балаев Гирихан, ший тIема никъ Германе кхаччалца бикъа вола «За отвагу» яхача шин медала кавалер Итазов Iаддал Воахlап. тIема хана ДОСААФ Грозненски аэроклубеи цуя тIехьагIа Армавирски летни школен дийцна хинна летчик - истребитель, ЦIеча Седкъа, ТIема Цlеча Байракха, Дай-мехка тIема кхаь ордена чавалер Оздоев Мурад, музея болхло, тIема ветеран Братерский Александр.

Цу тайпарча вIашагIкхетараша Дай-мохи безв Iомаю хьалхлувш йоагIа тIехье.

З. ДАУРБЕКОВ,
ДОСААФ Наьсарен райкома председатель.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

САГИ ОКЕАНИ

Унахцlенон служба

Вай лаьттан тIа вахар хьадаьша моттиг лоархI океанах. Тахан из тохкаш хьларца дуьз адамлено кхачаш, энергетически, лоархIаме йола дукха кхы проблемаш къоастаелга.

Океан карабекрзабелга нIоарт мо ду иргIа отт цун хьалашка саг тарвалара проблема. Из проблема Iомаю СССР унахцIено лоралра Министерства хин транспорта гигиена Iилма-тохкама института. АПН корреспондента института директорга професорга Юрий Стенькога массехк хаттара жоп далар дийхар.

— Дувцал, боккъала а, вай мехка форда медицински служба — мишта болх бу?

— Цу хаттара жоп луш укх тайпара факт йоалае безам ба са. Дунен дерригачa мехкашкарча кемаш тIа барaш вIашагIа а тIехьа цхьана лаьрхIача а советски кемаш тIа бола лораш царел дукхагIа ба. Вайцига йолча кормаех 35—40 сагал дукхагIа экипаж йолча кема тIа лор хила веза. Экипажаца 20 саг волча кемаш тIа — фельдшер. Доккхача кемаш тIа массехк лор хул. Масала «Восток» яхача плавбаза тIа хирург, терапевт, стоматолог, рентгенолог, кхыметтел гинеколог а ва. 3—4 фельдшера денисе буск дежурство лелаю. 5—6 сага лаьрхIа лазареташ я, инфекционни лазараш кхийттараш къоастабе изоляторaш я.

Иштта вIашгIехьаьнкхай форда тIара медицински служба. ХIаьта форда йисте болх беш бассейноьи, портови больницай, поликлиникай, санэпидстанцей бIарчa сеть я.

Форда тIа болх бербыш лораш кийчбара боккха теркам тIалоаттабу оаха. Соахка Одесски медицински институте вIашагIъеллай фордан медицина кафедра. Кемаш тIа болх беча лорий квалификаци лакхъяра факультет а я цигача болх беш. Цул совгIа, кемаш тIа болх бе хьожабеча лораша интернатура чакхйоакх Одессе, Владивостоке, Баку, кхыча портови йоккхача городашта йолча медицински институташка.

— Дукхача хана форда тIа волча моряка дегIа дика йоаца факторaш нийслу. МалагIа тохкамаш ду Шун институто морякий къахьегама, гигиена, бет, салоIилта Iоччадара даькъе?

— Бакъда, дукхача хана форда тIа лелача нaха специфически йолча тайп-тайпарча факторaша Iоткъам бесга. Царца да хана а климатически а поясаш хувцалулга, теркавелга, тата, вибраци, кхыдар. Цу массайолча проблемашка хьежжа тохкамаш ду тхо долча, уж ларде а лувцаш профилактика яра рекомендацеш тел оаха.

Психологически йола факторaш дукхагIа ювца белам бер са. Ховш ма хиллара, форда тIа вола саг цхьадолча хIамаех къоаставаь ва. Из къоаставаьв цIенах, ше ваьннача хIамаех, йоккха але а, кхы дIаперъе йиш йоацача колективе ва из массаза. Цу дерригне а белггала Iоткъам бу психологена. Мишта къовсам доаттабергба цунца?

Цу тайпара долча хьалашта профилактика е долалу тхо форда йисте. Социологически даь хаттараши тохкамаши ларде а лувцаш тха балхахоша экипаж вIашагIтохара методика оттаяй. Из методика бахьанне тIашIтIехьдоал кхотаенна, борт тайпа коллектив вIашагIйолла, хIаьта из дукха ха а йоккхаш форда тIа хила везача хьалашка хьежача чIоагIа лоархIаме фактор а я.

Дукха хIамаш да дукхьал кема тIа деш а Эггара хьалха царех да ма хулла морякий быт тоаелга. Боккха теркам тIалоаттабу физкультурно - унахцIенон балха а. Цо психологически дика йоаца цхьайола моменташ дIайоах. Цул совгIа, заман лазар оаллача гиподинамеца къовсам лоаттабе йиш хулийт.

— Флота тIа гиподинами?

ХIаа, мел тамаш хето а, гиподинами тахан форда тIа а кхаьчай. Хьалха, парусни кемаш долча хана, моряка хала физически болх бора. ХIанз Iилма - технически революци йолча хьалашка флоте физически болх бара боарам геттара лохбеннаб. Даьча тохкамаша хьахьонх, форда тIа дукха ха йоаккхаш хилча физически активность лохъялларга хьежжа, дегIа тайп - тайпара функцеш а телхаелга, цунца минеральни обмен а йолаш, из тха института гучадаьнна да.

Оаха даь тохкамашн рекомендацеши ларде а лувцаш, из йийцача «Восток» яхача плавбаза чакхъьяккхар лаьрххIа программа. Цунна юкъейоагIар унахцIено чIоагIъергйолча мероприятей комплекс: фински баин, массаж, гидротермопроцедураш. Кема лоацца хана салоIаргдолаш лаьрххIа профилактори хьайийр. БIашагIъеллар дарбан баь ергйола кабинет, с специалисташа оаллача бесса, психологически разгрузка ю кабинет. Хьаттьяй спортивни зал а.

«Востока» тIа санна, массадолча доккхача кемаш тIа а лоаттаю Iилмо могаль къахьегама режим. Цул совгIа, экипажага салаIийта юкъ юкъе порташка дIачуух кемаш. Порте йоаккха ха къоастаю кемага хьежжа. Нагахьа санна йоккхача плавбазашта форда йисте долчул вогIа доацаш салаIара хьалаш зьаде йиш яцс, эIамигача кемаш тIа из гIулакх вIашгIехьдаккха халагIа да. Цу тайпара кемаш порташка дIачуахара теоретически ларда оттае вIашгIехьдаькхад Iилмахоша даьча тохкамаша. Тха рекомендацеш юкъейнхай СССР-а чкъарий боахама Министерства цу хьаькъехьарча законоположенешта, уж ларде а лувцаш болх беш я ерригa вай чIаьрий лувцаш йола флот.

Лоацца аьлча, саг океана хьалашка тарвалар — проблемай - бIарчa комплекс. Океан карабекрзабарца цхьана къоастае езарга тха уж.

Михаил БАКЛАНОВ.
(АПН).

ЭКРАН ФЕВРАЛЕ

Цу бетта кинодезарий хьажа йиш хургья даймехке кинематографо къахкелла толашагIдолча кинофильмашка.

Цхьадолча фильмашка а хьежа кинотеатрера арабоалача нака оалаш хул: «Ше ма дарра дола вахар дер-аь вайна бIаргадайнарI». Нака иштта хоастаеча киноискусства произведенеех да «Байхарех тешац Москва» яха фильм. Наьна теркам тIеозаче, цар уйла сомайоаеча фильмаех да вай заманхой къахьегамах, безамах, цар дагардерех дувцаш дола из фильм. «Мосфильма» киностуде из оттадаьд режиссера В. Меньшова.

Казахстана кинематографисташе оттадаьча «Шаьрача аредьяна оарцI» яхача динамични а ира сюжет йолча а фильмо дувц 20-ча шерашка хиннача классови къовсамах. Фильма керттера турпал цIа командир Хемит боарам боцаш майра, революцена мутIаьла вола саг ва. Цунна дукьало латт говза а тийшача балхах кьализа а вола банда атаман Кудре. Цун банда йоаха ший бIухоща аравьина Хемит бандиташа егIача боенга чу эккх. Цхьабакъда, эггара тIаьйа цIоэзиаркоша эIаяькъю банда. Фильм оттадаьд режиссера А. Карсакбаева.

«Таежная повесть» яхача фильмане ларде дикжар ювзаш волча советски йоазонхочун В. Астафьева «КIайча ловмах доле гIа» яха дувцар. Цу фильма сюжет а драматизмах иизе я. Йоккхача тайгана юкъе вертолето Iовоссаву къона чаравье Аким. Ший болх дIаболабе сегота ве Аким. Цхьабакъда, чаравье ухача наха Iоденгача эIамигача цIалга чу ма тIакхоеч лазарех кIалийсача, лаш уллача йоIа. Ше ца кховеш цунна Iунал ду эIамигача саго, из оазлу цунна. Иийраа ураттача йиIий баркел а безама тара да. Цхьабакъда, из безам бац... «Ленфильма» киностуде из фильм оттадаьд режиссера В. Фетина.

Советски дарашка эIина доаэон декъарэа кинематографистий балхашка а хьажа йиш хургья февраль бетта.

«ТIаккха со раьза ва хьона, шеф!..» яхаш да чехословацки кинематографистий керда фильм. Буржуазни обществе бопхаошта еча эксплуатаце къизалах дувц цу киноленто.

Сентиментальни хетадала тарлуш дале а, ниттачарех яц «Пиаф» яхача французски фильма сюжет. Шоана йовзаргья ший эIамагIа йолча йишийца иллеш аларца сискала чIегилг якха яьна цIагIара дIайода 16 шу даьнна Эдит.

Иштта феврале кинодезарашта гурга «Кактуса зиза» (США), «КIир чакхдаьлча» (Испани), «Дешаца Джейинца лоьна сакъердаме зIамаш» (США) яха а кхыдола а фильмаш.

ТЕЛЕВИДЕНИ

31 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Шоаш дола моттиг хьабовзийта, турпалхой!»
9.35 — «Бердаш» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 3-гIа сери.
10.40 — Бородин. ШоллагIа йола струнни квартет. Инстеляьча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Са цIа — Дагестан» яха документальни фильм.
15.10 — «Шахматни школа».
15.40 — «Эрсий къамаьл».
16.10 — «Къоначия де тхоцц, кхоачашде оаха саина, кхоачашде тхьа дикагIа». Германски Демократически Республикера передача.
17.10 — ДIалокх Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Вишневскис (фортепиано).
17.30 — «Перу бода никъ» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
18.30 — «ХIара сурта тIа — маlа».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Миллионий ленински университет. «Ленина цIераш».
19.30 — Халкъа аьзараш.
19.45 — «Бердаш» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. 3-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Уж тайп-тайпара, тайп-тайпара нах ба». СССР халкъа артиста Ильински дIакъа йоаца телевизионни фильм. Инстеляьча — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — Iилма-популярни фильмий программа.
8.40; 9.40 — Ашараш. 7-гIа класс.
9.10 — «Вай хоржаш дола никъаш». 2-гIа передача.
10.10; 14.30 — Испански меттала къамаьл де.
10.40; 11.30 — Ашараш. 2-гIа класс.
11.00 — ПТУ дешархошта. Физика.
11.50 — Студенташта - заочникашта. Лакхера математика. 3-гIа курс.
13.05 — Гомер. «Одиссея». 2-гIа передача.
14.00 — Подготовительни отделеней лаэуагIархошта. Математика.
15.00 — «Iанарaш дIахоза делкъийга» яха субтитрашцара художественни фильм. Хьалхара сери.
17.20 — «Вахар... вахар... вахар...» яха Iилма-популярни фильм.
17.35 — Владимир Ильич Ленин вь 110 шу дизарга. «Париж, Ленина проспект».
18.30 — Дезала педагогика. «ВIаший кхетадеш хилар».
19.00 — Киножурнал.
19.10 — Пятилетка тоаме чакхъяккхар. Социалистически якъ дневник.
19.40 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, берашI».
20.10 — «Боахдой тIехье» (нохчий меттала).
20.40 — Харьковски филармоне симфонически оркестра концерт.
21.40 — «Михайло Ломоносов» яха художественни фильм.

1 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Оахарий къамаьла бераштa».
9.35 — «Бердаш» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. КхоаллагIа сери.
10.45 — Балета артистий концерт. Инстеляьча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Мехка телевизионни студей документальни фильмий программа.
15.50 — «Хьехархочунна — вайнарий урок».
16.30 — «Телестадион».
17.00 — Художественни фильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Кхалнаькха хора выступлени.
19.20 — «Сага заницо».
19.50 — «Бердаш» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. ЙиьлагIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Концерт. Перерыве — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Наьна школа».
8.40; 9.30 — Природоведени. 2-гIа класс.
9.00 — «Вай хоржаш дола никъаш». 3-гIа передача.
9.50 — Серафимович. «Железный поток».
10.30 — Кхоана тахан дIайоалу. Iилма-популярни фильм.
10.40; 11.40 — Горький. «Лайчах дола илли», — «Буревестниках дола илли».
11.10 — Ингалсхойн мотт.
12.10 — Студенташта - заочникашта. Лакхера математика. 1-гIа курс.
13.35 — Советски бокъонаш. Граждански бокъоний лардаш.
14.15; 17.30 — Подготовительни отделеней лаэуагIархошта. Физика.
14.45 — Экран — лора.
15.45 — Сийлахь - боккха Даймехкан яха кинопопен. «Партизанаш» моастагIчун тылера тIом».
16.35 — Экран — хьехархое. Истори. 9-гIа класс. Владимир Ильич Ленин — Октябра баьчча.
17.05 — Зоологи. 7-гIа класс.
18.05 — Вай кандидаташ.
18.20 — Киножурнал.
18.30 — ДоттагIаен законагIа (нохчий меттала).
18.40 — Документальни фильм.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
19.20 — «Объектива бехк бу». «Ялтах дог лазар». Городе гIолла а реча.
19.35 — Телевизионни фильм.
19.45 — «Кьайбаш леладара — керттера теркам». Нагахьа санна хьона хьай гIулакх дезе (нохчий меттала).
19.55 — «Бийса даькъала хийла шун, берашI».
20.15 — «Лахка безам» яха документальни фильм.
21.00 — Iилма-популярни фильмий программа.
21.40 — «Доазол дехьарча фильмий программа». «Са Iоадалла истори» яха художественни фильм (Венгри).

РАДИО

31 ФЕВРАЛЬ

6.00 — Юрт: гIуллакхаш а деккараш а (гIалгIай меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Ашараш (гIалгIай меттала).
9.15 — «Вахара дIйха бувзаш болаш». Очерк (нохчий меттала).
9.30 — Хоржамашкарк хоржамашка. ДегагIоэ йола хувцамаш. Халкъа депутатий Сунженски райсовета исполкома председателя Хасиева къамаьл (эрсий меттала).
8.45 — «Кердача толамашка». Корреспонденции (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Мали а къахьегам а вIаший ушиуя долх» яхача цикларa передача (эрсий меттала).
16.30 — «Советашка хоржамаш лар вай демократи котъьилар да. Беседа (гIалгIай меттала).
16.45 — Депутаталла болча кандидатех дола дувцараш (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллея Грознех кIеэнга дукха морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, малхбузехьара секунде, 3 — 8 метр чIоагIа мух а хьенхаш хилен фегара температура республике 3 — 8, Грозне 3 — 5 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Кхоане хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 8 метр чIоагIа мух а хьенхаш хилен фегара температура бийсана 12 — 17, дийнахьа 1 — 6 градус шелал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Наха лоархIа саг

Гургал тох. Прибора Улга тIа лоталу цIе лампочка. Иштта дIайолалу Мамергова Исраьила Тамара балха смена. Итташ, бIаьш гургалий таташ хоз цунна дукхьал цхьан дийнахьа. ХIарапена жоп дала деза хьоца къамьл деш волча сага хоза хетаргйолча оазаца, цо деча хаттара дизза жоп хургдолаш. Цхьавар ва дикача кхаь гIадвига, дог гIоздаьккха, вож — халахетар хинна. Из массадола хIама дика кхетадеш, ший клиенташ дика бовзаш хила еза телефонистка. Цу гIулакха массайолча оагIорахьара оамал дика йолаш я Тамара.

«Малгобекнефть» НГДУ бувзама узла начальника В. Артюхова дикача дешашца хестаю Мамергова.

— Сай 28 шу даьлча мар а венна диъ береца йисар со, — йоах Тамарас. — Массехк бутт баьлча кхы цхьаькха бер хилар — ЙиIиг Линда. Эггара хьалха Iалаьмате чIоагIа еха яр со. Миштa кхедергда из бераш, аьлла хеталора. Лоалахоии, новкъосташа балха отта, бераш берий беша дахийта новкъостал дир. Пачхьалкхено бераштa лаьрхIа пенси хьожадир. Цудухьа сай хурдаь сайтара гIалат ца доалийташ болх цIена бе а гIерт со.

Цу гIулакха белтало я цун наха бу хам, из царна езаш, йовзаш хилар. Цудухьа, цунна еннай «За доблестный труд» яха медаль.

З. СОЛТУКИЕВА,
укх штате йоаца корр.

СПОРТ

ДIайолаеннай спартакиада

«Трудовые резервы» яхача спортивни общества дIайолаьй пхелагIча республикански спортивни ловзарий зачетах йола профтехобразоване дешаркой спартакиада. Укх бетта денз апрель бутт тIаотталца дIахьош хургья из. Цунна юкъе доаъ спорте ийс дакъа — волейбол, баскетбол, бокс, шиа лоIамагIа кIалтохаргах латар, йига атлетика, ГТО многоборье, некдар, топаш кхувсар, истола тIара теннис.

21—27 январе хилар кагийча нахах мехкараштен юкъе волейболах дола ловзараш.

Нагийча наха юкъе хьалхара моттиг № 5 йолча СГПТУ спортсменаша яьккхар, шоллагIъяр — № 3 йолча СГПТУ волейболисташа, кхоалагIа моттиг № 9 йолча СГПТУ командо яьккхар. Мехкарашта юкъе иштта дIакийсьелар командаш — № 2 йола СГПТУ, № 6 йола ТУ, № 1 йола ТУ.

«Садко» яхача бассейне дар хиннай нек дара яхьаш. Спартакиада дIахо хьош я.

А. БЕК.

Футбол Iай

Вай хьалхагIа яз ма дара вай республике дIахьош я «Комсомольское племя» яхача газета приз яккхара Iай футболах ловзара республикански хьакъ.

ДIадахача шоаттен кIиранин деношка хилар цу турнира аргIанара ловзараш. Шоатта дийнахьа ловзаш хиннача ялх командан юкъера кхо ловзар укх тайпара чакхдаьлар. ЧИГУ — «Локомотив» (0:3), «Вайнах» — «Монтажник» (4:1), «Красный молот» заводен грузовой автотранспорта грозненски производственни объединени командаш (1:1). КIирандийнахьа лайзар Карабулакерен СДЮШОР-ен командаш. Счет 6:1 йолаш котбаьлар олимпийски резерва школа футболисташ. «Терек» ДЮСШ-н «Нефтяникаш» юкъе хинна ловзар счет 2:2 йолаш, чакхдаьлар.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместителя — 9-24-03 бехктоахала секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92, Телефоны: редактора 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00060. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 511.